

: (8-84348) 2-31-00, факс: (8-84348) 2-20-22, chishma@tatar.ru

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

КАРАР

2016 елның «13» декабреннән

№ 501

«Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Шахмай урта гомуми белем мәктәбе» муниципаль бюджет гомуми белем учреждениесе уставын яңа редакциядә раслау турында»

«Россия Федерациясендә мәгариф турында» 2012 елның 29 декабрэндәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, «Россия Федерациясендә мәгариф турында» Татарстан Республикасы Законы, «Мәгариф турында» 2013 елның 22 июлендәге 68-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Советының 2015 елның 18 мартындагы 42-248 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Башкарма комитеты Нигезләмәсе нигезендә, карар кабул итәм:

1. Кушымтада бирелгән «Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Шахмай урта гомуми белем мәктәбе» муниципаль бюджет гомуми белем учреждениесе уставын яңа редакциядә расларга

2. «Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Шахмай урта гомуми белем мәктәбе» муниципаль бюджет гомуми белем учреждениесе директоры Хәйруллин Камил Нәкыйп улына күрсәтелгән юридик затның уставын дәүләт теркәвенә алганда салым органында мөрәжәгать итүче вәкаләтен билгеләргә.

3. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесенең социаль мәсьәләләр буенча урынбасарына йөкләргә

Яңа Чишмә муниципаль районы
Башкарма комитеты житәкчесе

Р.Р. Фасахов

Килешенгән

Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль
районы Башкарма комитетының
Милек һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы
рәисе

2016 елның «__» _____ №____
_____ Гордеева Н.А.

Расланган:

Татарстан Республикасы Яңа Чишмә
Муниципаль районы Башкарма комитеты
жигәкчесенең 2016 елның «13» декабреннән
501 номерлы карары белән

_____ Фасахов Р.Р.

Килешенгән

Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль
районы Башкарма комитетының
Финанс-бюджет палатасы жигәкчесе

2016 елның «__» _____ №____

_____ Завалишена Л.Л.

**«Татарстан Республикасы
Яңа Чишмә муниципаль районы
Шахмай гомуми белем мәктәбе»
муниципаль бюджет гомуми белем
учреждениесенең
УСТАВЫ
(яңа редакциядә)**

2016 ел

1 нче бүлек. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

«Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының Яңа Чишмә урта гомуми белем мәктәбе» муниципаль бюджет гомуми белем учреждениесе (алга таба - Мәктәп) гражданнарның белем алуга хокукларын гамәлгә ашыру, башлангыч гомуми, төп гомуми, урта гомуми белем бирү гарантияләре, «Коммерциягә карамаган оешмалар турында» 1996 елның 12 декабрдәге 1 номерлы Федераль закон, «Дәүләт (муниципаль) учреждениеләренен хокукый хәлен камилләштерүгә бәйле рәвештә Россия Федерациясенен аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2010 елның 08 маендагы 83-ФЗ номерлы Федераль закон, «Россия Федерациясендә мәгариф турында» 2012 елның 29 декабрдәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә гражданнарның белем алуга хокукларын гамәлгә ашыру максатларында төзелде.

Юридик затның рус телендә тулы рәсми атамасы: муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение «Шахмайкинская средняя общеобразовательная школа Новошешминского муниципального района Республики Татарстан».

Юридик затның рус телендә кыскартылган атамасы:

«ТР Яңа Чишмә районы Шахмай урта мәктәбе» МБГБУ

Учреждениенен татар телендә тулы рәсми атамасы: «Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Шахмай урта гомуми белем мәктәбе» гомуми белем муниципаль бюджет учреждениесе».

Юридик затның татар телендә кыскартылган атамасы: юк

Мәгариф оешмасының оештыру-хокукый рәвеше - учреждение;

Учреждениенен тибы - бюджет.

Белем бирү оешмасының тибы - гомуми белем бирү оешмасы;

Белем бирү оешмасының төре - урта гомуми белем бирү мәктәбе

1.3. Мәктәп коммерцияле булмаган оешма булып тора һәм үз эшчәнлегенен төп максаты белән табышны алуны куймый.

Мәктәпне гамәлгә куючы — Татарстан Республикасының «Яңа Чишмә муниципаль районы» муниципаль берәмлеге.

1.4.1. Учреждениене гамәлгә кую функцияләрен һәм вәкаләтләрен Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты (алга таба - Гамәлгә куючы) башкара.

1.4.2. Мөлкәт милекчесенен функцияләрен һәм вәкаләтләрен Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының (алга таба - Милекче) Милек һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы башкара.

1.4.3. Мәктәп эшчәнлеген координацияләүне һәм жайга салуны Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф бүлеге (алга таба - Мәгариф бүлеге) башкара.

1.5. МБГБУнун урнашу урыны:

1.5.1. Юридик адресы: 423183, Татарстан Республикасы, Яңа Чишмә районы, Шахмай авылы, Үзек ур., 38 йорт

1.5.2. Фактик адрес: 423183, Татарстан Республикасы, Яңа Чишмә районы, Шахмай авылы, Үзек ур., 38 йорт

1.6. Учреждениенен филиаллары һәм вәкиллеләре юк.

1.7. Школа в своей деятельности руководствуется Конституцией Российской Федерации, Федеральным законом «Об образовании в Российской Федерации» от 29 декабря 2012 года № 273-ФЗ, другими нормативно-правовыми актами Российской Федерации и Республики Татарстан, настоящим Уставом.

1.8. Мәктәп һәм гамәлгә куючы арасындагы мөнәсәбәтләр Россия Федерациясе законнары нормалары һәм әлеге Устав белән жайга салына. Мәктәпнең укучылар һәм ата-аналар (законлы вәкилләр) белән мөнәсәбәтләре кануннарда һәм әлеге Устав белән билгеләнгән тәртиптә жайга салына.

1.9. Мәктәптә укучыларга медицина хезмәте күрсәтү «Яңа Чишмә үзәк район хастаханәсе» ДАССУның штатлы медицина хезмәткәре яисә медицина персоналы тарафыннан мәктәп администрациясе һәм педагогик хезмәткәрләр белән беррәттән, дөвалау-профилактика чараларын оештыру һәм үткәру өчен җаваплы булып тора.

1.10. Туклануны оештыру мәктәп ашханәсе тарафыннан гамәлгә ашырыла. Туклану продуктлары, сыйфатын сертификаты һәм санитар-эпидемиологик күзәтчелек хезмәтләренә аларны балалар учреждениесендә куллануга рөхсәте булган очракта, сату оешмаларында туклану оештыруны гамәлгә ашыручы Мәктәп тарафыннан сатып алына.

1.11. Мәктәптә Яңа Чишмә муниципаль районының башка җирлекләреннән укучыларны транспорт белән йөртү оештырылган.

Укучыларны башка җирлекләрдән бушлай йөртүне оештыру Мәктәпне Гамәлгә куючы тарафыннан законда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

Мәктәпнең эшчәнлегенә демократия, гуманизм, һәркем өчен мөмкин булган, гомумкешелек кыйммәтләрен, кеше тормышы һәм сәламәтлегенә, гражданлык, шәхеснең ирекле үсеш принципларына нигезләнә.

1.13. Мәктәп законнарда билгеләнгән тәртиптә түбәндәгеләр өчен җаваплы:

- үз компетенциясенә кертелгән функцияләргә үтәмәү;
- уку планы, уку процессы графикын нигезендә белем бирү программаларын тулы күләмдә гамәлгә ашыру;

үз чыгарылыш укучыларын уку тууның сыйфаты һәм аның дөүләт стандартларына туры килүе; белем бирү процессын оештыруның кулланыла торган рәвешләренә, алымнарына һәм чараларына яшь психофизик үзгәрешләргә, сәләткә, сәләткә, укучыларның һәм мәктәп хезмәткәрләренә белем бирү процессын вакытында мәнфәгатьләренә туры килүе; белем бирү процессын вакытында мәктәп укучыларының һәм хезмәткәрләренә тормышы һәм сәламәтлегенә;

Укучыларның һәм мәктәп хезмәткәрләренә хокуклары һәм ирекләргә бозылу.

1.14. Дөүләт теркәве узганнан соң мәктәп юридик зат булып тора һәм түбәндәгеләргә хокуклы:

- Устав эшчәнлегенә төп юнәлешләрен финанслауны тәмин итү өчен Гамәлгә куючы тарафыннан аңа беркетелгән мөлкәтне, шулай ук аңа караган акчалар, мөлкәт һәм башка объектларны, интеллектуаль һәм ижади хезмәт продуктлары рәвешендә матди булмаган кыйммәтләргә, шулай ук үз эшчәнлегеннән һәм әлегә керемгә алынган милек объектларынан үз эшчәнлегеннән кергән табышларны мөстәкыйль файдаланырга;

- Мәктәп үз исемнән мөлкәти һәм мөлкәти булмаган хокуклар алырга, вазыйфалар башкарырга хокуклы.

- мөстәкыйль баланста Мәктәпкә беркетелгән үз мөлкәтенең составын һәм бәйсез чагылдырырга;

1.15. Мәктәп белем бирү эшчәнлегенә әлегә Устав, лицензия һәм дөүләт аккредитациясе турында таныклык нигезендә мөстәкыйль башкара.

1.16. Мәктәп, законнарда билгеләнгән тәртиптә лицензия алган вакыттан алып, Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары белән бирелә торган белем бирү эшчәнлегенә һәм ташламаларга хокук ала.

1.17. Мәктәп гомуми юрисдикция судында, шулай ук арбитраж судында дөгъвачы һәм җавап бирүче булырга мөмкин. Мәктәп үзенең йөкләмәләргә буенча аның карамагында булган акча чаралары белән җавап бирә, ә алар җитәрлек булмаганда, аның йөкләмәләргә буенча Гамәлгә куючы җаваплы була.

1.18. Белем бирүнең тиешле дәрәжәсе турында Дөүләт үрнәгендә документны тәмамлаучыларга бирү хокукы, үзгәртелгән дөүләт финанславы схемасына кергү өчен, дөүләт аккредитациясе турында таныклык белән расланган дөүләт аккредитациясе вакытынан башлап, Мәктәптә барлыкка килә.

1.19. Мәктәп «Россия Федерациясендә мэгариф турында» Россия Федерациясе Федераль законы белән билгеләнгән тәртиптә дөүләт аккредитациясе уза.

1.20. Мәктәптә закон белән тыелмаган иҗтимагый (шул исәптән балалар һәм яшьләр) берләшмәләренең эшчәнлеген рөхсәт ителә. Мәктәптә сәяси партияләренең, иҗтимагый-сәяси һәм дини хәрәкәтләренең һәм оешмаларның оештыру структураларын булдыру һәм аларның эшчәнлеген рөхсәт ителми.

2 бүлек. МӘКТӘПНЕҢ МАКСАТЛАРЫ, ПРЕДМЕТЫ ҺӘМ ЭШЧӘНЛЕК ТӨРЛӘРЕ, АЛАРНЫ ТОРМЫШКА АШЫРУ.

2.1. Мәктәп үз эшчәнлеген мәгариф өлкәсендә эшләр башкару һәм хезмәтләр күрсәтү юлы белән Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы һәм әлегә Устав законнарында билгеләнгән эшчәнлек предметы һәм максатлары нигезендә гамәлгә ашыра.

2.2. Мәктәп эшчәнлегенң предметы булып Мәктәпне төзү максатларына ирешүгә юнәлдерелгән хезмәт күрсәтү, мәгариф өлкәсендә эшләр башкару эшчәнлегенә тора.

2.3. Мәктәп эшчәнлегенң төп максаты - башлангыч гомуми, төп гомуми һәм урта гомуми белем бирү программалары буенча белем бирү эшчәнлеген оештыру һәм гамәлгә ашыру.

Белем алуның төрле формалары: гаилә белеме, үзлегеннән белем алу. Гаилә белеме һәм үзлегеннән белем алу рәвешендә укыту мәктәптә дүләт йомгаклау аттестациясен һәм арадаш аттестация төзү турындагы законнар нигезендә алга таба узу хокукы белән гамәлгә ашырыла.

2.4. Мәктәпнең төп бурычлары:

2.4.1. шәхеснең төрле яклап үсешенә, үз-үзен танытуга һәм шәхеснең үз-үзен табуына ярдәм итә торган уңай шартлар тудыру;

2.4.2. Төп гомуми белем бирү программаларын үзләштерүдә, үз үсешендә һәм социаль адаптациясендә кыенлыктар кичерүче укучыларга психологик-педагогик, медицина һәм социаль ярдәмне тәмин итү;

2.4.3. Укучыларның белем бирү, укыту, шәхес, жәмгыять һәм дүләт мәнфәгатьләрендә тәрбияләү өчен кирәкле шартлар тудыру;

2.4.4. Укучыларның сәламәтлеген саклауны һәм ныгытуны тәмин итү;

2.4.5. Укучыларның хокукларын һәм мәнфәгатьләрен саклау;

2.4.6. Патриотизм, гражданлык, кешелек абруе, намус, хезмәт сөючәнлек, шәфкатьлелек, шәфкатьлелек, яхшылык, җаваплылык, кеше хокукларын һәм ирекләрен хөрмәт итү, әйләнә-тирә табигатькә, Ватанга, гаиләгә мөхәббәт хисләре тәрбияләү.

2.4.7. Укучыларга һөнәрне аңлы сайлау өчен шартлар тудыру.

2.5. Әлегә Уставның 2.3 пунктында күрсәтелгән максатлар өчен мәктәп законнарда билгеләнгән тәртиптә юридик һәм физик затларга (алга таба - муниципаль бирем) муниципаль хезмәтләр күрсәтүгә (эшләр башкаруга) муниципаль бирем кысаларында гамәлгә ашыра, түбәндәге төп эшчәнлек төрләре:

2.5.1. Төп гомуми белем бирү программалары, сәламәтлеге мөмкинлекләре чикләнгән укучыларга жайлаштырылган төп гомуми белем бирү программалары буенча башлангыч гомуми, төп гомуми һәм урта гомуми белем бирү бирү бирү бирү;

2.5.2. лицензиясе булса, балалар һәм өлкәннәр өчен өстәмә белем бирү;

2.5.3. каникуллар вакытында балаларның ялын оештыру.

Мәктәп укучыларының хужалык-көнкүреш һәм санитария-гигиена хезмәте күрсәтүне, туклануын, ялын тәмин итүне;

2.5.5. Мәктәп мөлкәте белән идарә итү һәм эксплуатацияләү.

2.6. Мәктәп керем китерә торган эшчәнлекне бары тик бер генә өлешкә башкарырга хокукы, чөнки бу аның өчен булдырылган һәм күрсәтелгән максатка туры килә торган максатка ирешүгә хезмәт итә.

Мәктәп эшчәнлегенң керем китерә торган өлешенә түбәндәгеләр керә:

- сатып алынган товарларны һәм үзләре житештергән товарларны сату;

- сувенирлар, эшләнмәләр белән ваклап сату сәүдәсе халык сәнгать эсәрләрен кәсепләр, культ билгеләнешендәге предметлар ярдәмендә;

- нәшер итү эшчәнлеге;

- Мәктәп балансында булган күчемсез мөлкәтне наемга бирү;

Мәктәп эшчәнлеге керем китерә торган эшчәнлекне гамәлгә ашырганда әлеге эшчәнлекне жайга сала торган Россия Федерациясе законнары белән житәкчелек ителә.

Муниципаль хезмәтләр исемлегенә кертелми торган хезмәтләргә бәяләрне (тарифларны) билгеләү эшчәнлекнең төп төрләре чикләрендә муниципаль хезмәт күрсәтүләргә өстәмә булып торучы хезмәтләр исемлегенә кертелми торган хезмәтләр өчен Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты тарафыннан раслана торган тәртип нигезендә гамәлгә ашырыла.

2.7. Мәктәп өчен муниципаль биремнәр Гамәлгә куючы тарафыннан Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты билгеләгән тәртиптә Мәктәп эшчәнлегенә әлеге Уставында каралган төп төрләре нигезендә формалаштырыла һәм раслана. Мәктәп муниципаль биремне үтәүдән баш тартырга хокуклы түгел.

2.8. Мәктәп Россия Федерациясе законнары нигезендә махсус рөхсәт - лицензия таләп ителгән эшчәнлекне гамәлгә ашыру хокукы Мәктәптә аны алган вакыттан яисә анда күрсәтелгән сроктан барлыкка килә һәм, әгәр федераль законнарда башкасы билгеләнмәгән булса, аның гамәлдә булу срогы тәмамланганнан соң туктатыла.

3 бүлек. МӘКТӘПНҮН КОМПЕТЕНЦИЯСЕ, ХОКУКЛАРЫ, БУРЫЧЛАРЫ ҺӘМ ЖАВАПЛИЛЫГЫ

3.1. Мәктәп «Россия Федерациясендә мәгариф турында» Федераль закон, Россия Федерациясенең, Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актлары, Яңа Чишмә муниципаль районының муниципаль норматив хокукый актлары һәм әлеге Устав нигезендә белем бирү, административ, финанс-икътисадый эшчәнлекне гамәлгә ашыруда мөстәкыйльлеккә ия.

3.2. Мәктәп компетенциясенә аның максатларына ирешү һәм төп бурычларны гамәлгә ашыру өчен түбәндәгеләр керә:

3.2.1. Укучыларның эчке тәртибе кагыйдәләрен, эчке хезмәт тәртибен, башка локаль норматив актларны эшләү һәм кабул итү;

3.2.2. Белем бирү эшчәнлеген матди-техник тәмин итү, дәүләт һәм жирле нормалар һәм таләпләр нигезендә биналарны жиһазлау, шул исәптән федераль дәүләт белем бирү стандартлары, федераль дәүләт таләпләре, мәгариф стандартлары нигезендә;

3.2.3. Финанс һәм матди чараларның керүе һәм тотылуы турында Учредительгә һәм жәмәгатьчелеккә еллык хисап, шулай ук үз-үзенә тикшерү нәтижәләре турында хисап бирү;

3.2.4. Штат расписаниесен билгеләү;

3.2.5. Хезмәткәрләрне эшкә кабул итү, алар белән эш шартнамәләрен төзү һәм өзү, вазыйфай бурычларны бүлү, хезмәткәрләргә өстәмә һөнәри белем бирү шартлары тудыру һәм оештыру;

3.2.6. Мәктәпнең белем бирү программаларын, уку планнарын, дәресләр расписаниесен һәм календарь укыту графигын эшләү һәм раслау;

Мәктәпне үстерү программасын гамәлгә куючы белән килештереп эшләү һәм раслау;

3.2.8 Мәктәпкә укучыларны кабул итү;

3.2.9. Башлангыч гомуми, төп гомуми, урта гомуми белем бирү уку программаларын, шулай ук күрсәтелгән белем бирү программаларын гамәлгә ашырганда файдалануга тәкъдим ителгән дәреслекләрнең расланган федераль исемлеге нигезендә дәреслекләр исемлеген билгеләү;

3.2.10. укучыларның өлгерешен һәм арадаш аттестациясен агымдагы тикшереп торуну гамәлгә ашыру, аларның формаларын, ешлыгын һәм үткөрү тәртибен билгеләү;

3.2.11. Белем бирү программаларын үзләштерү нәтижәләрен индивидуаль исәпкә алу, шулай ук әлеге нәтижәләр турындагы мәгълүматны архивларда кәгазь һәм (яисә) электрон чыганаclarда саклау;

3.2.12. укыту һәм тәрбия, мәгариф технологияләре, электрон укыту ысулларын файдалану һәм камилләштерү;

3.2.13. Үзара тикшерү үткәру, белем бирүнең сыйфатын баяләүнең эчке системасы эшчәнлеген тәмин итү;

3.2.14. Мәктәп укучыларының һәм хезмәткәрләренең сәламәтлеген саклау һәм ныгыту өчен кирәкле шартлар тудыру;

3.2.15. Мәгариф өлкәсендә дәүләт саясәтен эшләү һәм норматив-хокукый жайга салу функцияләрен башкаручы федераль башкарма хакимият органы билгеләнгән тәртиптә наркотик чараларны һәм психотроп матдәләрне законсыз куллануны иртәрәк ачыклау максатларында укучыларга социаль-психологик тест үткәруне оештыру;

3.2.16. Укучыларның физик культура һәм спорт белән шөгыйльәнүе өчен шартлар тудыру;

3.2.17. Мәктәптә гамәлгә ашырыла торган һәм Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары белән тыелмаган укучыларның, ата-аналарның (законлы вәкилләренең) ижтимагый берләшмәләре эшчәнлегенә ярдәм итү;

3.2.18. фәнни-методик эшне оештыру, шул исәптән фәнни һәм методик конференцияләр, семинарлар оештыру һәм үткәру;

3.2.19. «Интернет» челтәрендә мәктәбенең рәсми сайты булдыруны һәм алып баруны тәмин итү;

3.2.20. Гамәлгә куючы белән килештереп, Мәктәп структурасын формалаштыру;

3.3. Мәктәп түбәндәгеләргә хокукы:

3.3.1. Фәнни һәм (яисә) ижат эшчәнлеген гамәлгә ашыру;

3.3.2. Хезмәт өчен түләүнең билгеләнгән фонды, хезмәткә түләүнең гамәлдәге системасы нигезендә хезмәткәрләргә бүләкләү тәртибе, шартлары һәм күләмнәре чикләрендә өстәмә түләүләр билгеләү һәм вазыйфаи окладларга өстәмә түләү;

3.3.3. Үз устав эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен өстәмә финанслау чыганаclarын һәм матди чараларны жәлеп итү;

3.3.4. Гражданнарның консультация, агарту эшчәнлеген, сәламәтлеген саклау өлкәсендәге эшчәнлекне алып бару, каникуллар вакытында укучыларның ялын һәм сәламәтләнүен оештыруны гамәлгә ашыру;

3.3.5. Учредитель белән килештереп филиаллар төзү һәм вәкилләкләр ачу;

3.3.6. гамәлдәге законнарга каршы килми торган юридик һәм физик затлар белән шартнамәләренең барлык төрләрен, шулай ук Мәктәп эшчәнлегенең максатларын һәм предметын төзү;

3.3.7. Устав эшчәнлегенең төп юнәлешләрен финанслауны тәмин итү өчен, шулай ук аңа карый торган акчалар, мөлкәт һәм башка объектлар, интеллектуаль һәм ижади хезмәт продуктлары рәвешендәге матди булмаган кыйммәтләр, аның эшчәнлегенә нәтижәсе булып торучы, шулай ук үз эшчәнлегенән алынган һәм әлеге керемнәргә милекчелек объектларынан алынган керемнәр, аңа беркетелгән мөлкәтне оператив идарә хокукында мөстәкыйль файдалану;

3.3.8. Законда билгеләнгән тәртиптә арендатор һәм мөлкәтне арендага бирүче сыйфатында чыгыш.

3.4. Мәктәп үз эшчәнлеген мәгариф турындагы законнар нигезендә гамәлгә ашырырга тиеш, шул исәптән:

3.4.1. Белем бирү программаларын тулы күләмдә гамәлгә ашыруны, укучыларны билгеләнгән таләпләргә әзерләү сыйфатының туры килүен, кулланыла торган формаларның, чараларның, укыту һәм яшь, психофизик үзгәрткүләргә, сәләтләргә, укучыларның мәнфәгатләренә һәм ихтыяжларына туры килүен тәмин итәргә;

3.4.2. Укучыларны, Мәктәп хезмәткәрләрен тормыш һәм сәламәтлекне тәмин итә торган билгеләнгән нормалар нигезендә укытуның, аларны карап тотуның куркынычсыз шартларын тудырырга;

3.4.3. Балигь булмаган укучыларның, мәктәп хезмәткәрләренең ата-аналарының (законлы вәкилләренең) хокукларын һәм ирекләрен үтәргә.

3.4.4. Мәктәпнең финанс-хужалык эшчәнлегенә турында Учредитель алдында ел саен хисап тотарга;

3.4.5. Барлык хезмәткәрләрне, ата-аналарны (законлы вәкилләрне) элек Устав белән, белем бирү эшчәнлегенә гамәлгә ашыруга лицензия белән, дөүләт аккредитациясе турында танькылык, белем бирү программалары һәм белем бирү эшчәнлегенә оештыруны һәм гамәлгә ашыруны регламентлаштыручы башка документлар белән таньштырырга;

3.4.6. хезмәткәрләргә хезмәт хакын һәм башка түләүләрне үз вакытында һәм тулы күләмдә түләүне тәмин итәргә;

3.4.7. Финанс-хужалык һәм башка эшчәнлек нәтижәләренә оператив һәм бухгалтерлык исәбен алып барырга, статистик хисапчылык алып барырга, Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә һәм вакытларда хисаплар биреп, мөлкәттән файдалану һәм эшчәнлек нәтижәләре турында хисап тотарга;

3.4.8. Дөүләт органнарына Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарында каралган очракларда һәм тәртиптә мәгълүмат бирергә.

3.4.9. Элек Устав белән бәйлә бурычларны үтәү тайпылышыз һәм тулы күләмдә;

3.4.10. Учредитель тарафыннан мәктәп өчен билгеләнгән муниципаль биремне үтәргә;

3.4.11. укучыларның шәхси составы һәм контингенты буенча документларның исәбен һәм сакланьшынын, шулай ук билгеләнгән тәртиптә аларны дөүләт саклавына вакытында тапшыруны тәмин итәргә;

3.4.12. Федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында каралган башка бурычларны үтәргә.

3.5. Мәктәп үз компетенциясенә кертелгән функцияләрне үтәмәгән яисә тиешенчә үтәмәгән өчен законнарда билгеләнгән тәртиптә җаваплы була, уку планы нигезендә белем бирү программаларын тулы күләмдә гамәлгә ашырмаган өчен, үз чыгарылышы укучыларының белем сыйфаты, шулай ук укучыларның, мәктәп хезмәткәрләренә тормышы һәм сәламәтлегенә өчен. Укучыларның, балигъ булмаган укучыларның, ата-аналарның (законлы вәкилләренә) хокукларын һәм ирекләрен булдыру турындагы законнарда каралган белем алуга хокукны бозган яисә законсыз чикләгән, Мәктәпнең белем бирү эшчәнлегенә оештыру һәм гамәлгә ашыру таләпләрен бозган өчен һәм мәктәп вазыйфай затлары административ җаваплылыкка ия.

4 бүлек. МӘКТӘПТӘ УКУТУ ҺӘМ ТӘРБИЯ БИРҮНӘ ОЕШТЫРУ НИГЕЗЛӘРЕ

4.1. Мәктәптә белем бирү эчтәлегенә, Мәктәп мөстәкыйль рәвештә кабул ителә һәм гамәлгә ашырыла торган үрнәк төп белем бирү программаларын исәпкә алып, федераль дөүләт белем бирү стандартлары нигезендә эшләнә торган белем бирү программалары белән билгеләнә. Мәктәптә белем бирү процессын оештыру укуту планы белән регламентлана, Мәктәп тарафыннан эшләнә һәм раслана торган дәрәсләр календарь уку графигы һәм расписание мөстәкыйль.

4.2. Мәктәп төп гомуми белем бирү программалары дәрәжәсә нигезендә белем бирү процессын гамәлгә ашыра:

- башлангыч гомуми белем (4 ел үзләштерүнең норматив срогы);
- Төп гомуми белем (5 ел үзләштерүнең норматив срогы);
- урта гомуми белем (2 ел үзләштерүнең норматив срогы).

Башлангыч гомуми белем белем укучының шәхесен формалаштыруга, аның индивидуаль сәләтен үстерүгә, уку эшчәнлегендә уңай мотивация һәм белем алуларга (уку, язу, уку эшчәнлегенә төп күнекмәләрен, теоретик фикерләү элементларын, үз-үзенә контрольдә тотуның иң гади күнекмәләрен, сөйләм һәм үз-үзенә тоту культурасын үстерүгә, шәхси гигиена һәм сәламәт яшәү рәвешенә нигезләренә) юнәлтелгән.

Төп гомуми белем укучының шәхесен формалаштыруга һәм формалаштыруга (әхлакый карашлар, эстетик зәвык һәм сәламәт яшәү рәвешенә, шәхесара һәм этникара аралашуның югары культурасы булдыруга, фән нигезләрен, Татарстан Республикасы дөүләт телен, акыл һәм физик

хезмэт күнекмэләрен үзләштерүгә, һәвәсләкләрне, мәнфәгатьләрне, социаль үзбилгеләнешкә сәләтне үстерүгә) юнәлтелгән.

Урта гомуми белем белем укучының шәхесен алга таба формалаштыруга һәм формалаштыруга, белем алуның белемен һәм ижади сәләтләрне үстерүгә кызыксынуны үстерүгә, урта гомуми белем бирү эчтәлеген индивидуальләштерү һәм һөнәри ориентацияләү нигезендә мөстәкыйль уку эшчәнлегә күнекмәләрен формалаштыруга, укучыны жәмгыятьтә тормышка әзерләүгә, мөстәкыйль тормыш сайлауга, мәгарифне давам итүгә һәм һөнәри эшчәнлек башлануга юнәлдерелгән.

Башлангыч гомуми, төп гомуми һәм урта гомуми белем бирүнең белем бирү программалары буенча белем бирү эшчәнлеген оештыру, укучыларның аерым уку предметларын, тиешле белем бирү программасының предметлы өлкәләрен тирәнтен өйрәнүне тәмин итә торган белем бирү ихтияжларын һәм мәнфәгатьләрен исәпкә алып, эчтәлекнең дифференциациясенә нигезләнәргә мөмкин (профильле укуту).

4.3. Мәктәптә укучыларны тәрбияләү һәм укуту Татарстан Республикасының дәүләт телләрендә - рус һәм татар телләрендә алып барыла, чит тел буларак инглиз теле өйрәнелә.

4.4. Мәктәпкә кабул итү кагыйдәләре.

4.4.1. Мәктәпкә мәгариф программалары буенча белем алу, шулай ук белем бирү оешмаларынан читтә белем алучы затларны арадаш һәм (яисә) дәүләт йомгаклау аттестациясен узу максатында кабул ителә.

4.4.2. Мәктәпкә төп гомуми белем бирү программалары буенча укырга кабул итү мәктәп беркетелгән территориядә яшәүче һәм гомуми белем алу хокукына ия гражданның мәктәбендә (алга таба - беркетелгән территория) кабул итүне тәмин итә.

4.4.3. Мәктәпкә кабул итүдә, Федераль законда каралган очрактан тыш, анда буш урыннар булмау сәбәпле генә кире кагылырга мөмкин. Мәктәптә урыннар булмаган очракта, балигы булмаган баланың ата-аналары (законлы вәкилләре) аны башка гомуми белем бирү оешмасына урнаштыру мәсьәләсен хәл итү өчен Яңа Чишмә муниципаль районы Башкарма комитеты мәгариф идарәсенә турыдан-туры мөрәжәгать итә.

4.4.4. Федераль бюджетның, Татарстан Республикасы бюджетының һәм жирле бюджетның бюджет ассигнованиеләре акчалары исәбеннән төп гомуми белем бирү программалары буенча укуга кабул итү һәркем өчен ачык нигездә үткәрелә, әгәр дә "Россия Федерациясендә мәгариф турында" Федераль законда башкасы каралмаган булса.

4.4.5. Чит ил гражданнын һәм гражданлыгы булмаган затларны, шул исәптән чит илләрдә ватандашларны, Бюджет ассигнованиеләре хисабына гомуми белем бирү программалары буенча укуту өчен Школга кабул итү Россия Федерациясенә халыкара шартнамәләре, "Россия Федерациясендә мәгариф турында" Федераль закон нигезендә гамәлгә ашырыла.

4.4.6. Мәктәп әлеге устав белән керүче һәм (яисә) аның ата-аналарын (законлы вәкилләрен) әлеге устав, белем бирү эшчәнлеген гамәлгә ашыруга лицензия, дәүләт аккредитациясе турында таныклык, белем бирү программалары һәм белем бирү эшчәнлеген оештыруны һәм гамәлгә ашыруны регламентлаштыручы башка документлар белән таныштырырга тиеш.

4.4.7. Мәктәп Яңа Чишмә муниципаль районы жирле үзидарә органының мәгариф оешмаларын агымдагы елның 1 февраленнән дә соңга калмыйча бастырып чыгарыла торган Яңа Чишмә муниципаль районының конкрет территорияләренә беркетү турында күрсәтмә акт урнаштыра (алга таба - беркетелгән территория турында күрсәтмә акт).

4.4.8. Мәктәп, гражданнын оешкан төстә кабул итү максатында, беренче сыйныфка мәгълүмати стендта, "Интернет" челтәрендәге рәсми сайтта, массакуләм мәгълүмат чараларында (шул исәптән электрон) түбәндәгеләр турында мәгълүмат урнаштыра:

- беркетелгән территория турында күрсәтмә акты басылып чыкканнан соң беренче сыйныфларда урыннар саны 10 календарь көннән дә соңга калмыйча;

- беркетелгән территориядә яшәмәгән балаларны 1 июльдән дә соңга калмыйча кабул итү өчен буш урыннар булу.

4.4.9. Гражданнарны Мәктәпкә кабул итү "Россия Федерациясендә чит ил гражданнарының хокукый хәле турында" Федераль закон нигезендә Россия Федерациясендә чит ил гражданнарының хокукый хәле турында" Федераль закон нигезендә Россия Федерациясендә чит ил гражданы шәхесен һәм гражданлыгы булмаган затны таныклыый торган документның төп нөсхәсен күрсәткәч, баланың атасының яисә анасының (законлы вәкиленең) шәхесен таныклыый торган документның төп нөсхәсен күрсәткәч, баланың атасының яисә анасының (законлы вәкиленең) шәхсэн гаризасы буенча гамәлгә ашырыла.

Мәктәп, гомуми файдаланудагы мәгълүмат-телекоммуникация челтәрләреннән файдаланып, күрсәтелгән гаризаны электрон документ рәвешендә кабул итәргә мөмкин.

4.4.10. Баланың ата-аналары (законлы вәкилләре) гаризасында түбәндәге белешмәләр күрсәтелә:

а) баланың фамилиясе, исеме, атасының исеме (соңгысы - булган очракта);

б) баланың туу датасы һәм урыны;

в) баланың фамилиясе, исеме, атасының исеме (соңгысы - баланың ата-анасы (законлы вәкилләре) булганда;

г) баланың, аның ата-анасының (законлы вәкилләренең) яшәү урыны адресы;

д) баланың ата-аналарының (законлы вәкилләренең) контактлы телефоннары.

Гаризаның яқынча формасы Мәктәп мәгълүмат стендында һәм (яисә) Мәктәпнең "Интернет" челтәрендәге рәсми сайтында урнаштырыла.

Мәктәпкә кабул итү өчен:

- беркетелгән территориядә яшәүче балаларның ата-аналары (законлы вәкилләре) баланы беренче сыйныфка кергү өчен өстәмә рәвештә бала туу турында таныклыкның төп нөсхәсен яисә мөрәжәгать итүченең туганлыгын раслый торган документны, баланы яшәү урыны яисә беркетелгән территориядә торы урыны буенча теркәү турында таныклык яисә беркетелгән территориядә яшәү урыны буенча яисә булу урыны буенча белешмәләргә үз эченә алган документны күрсәтәләр;

- беркетелгән территориядә яшәмәгән балаларның ата-аналары (законлы вәкилләре) өстәмә рәвештә бала туу турында таныклык күрсәтәләр;

- чит ил гражданнары яисә гражданлыгы булмаган затлар булган балаларның ата-аналары (законлы вәкилләре) өстәмә рәвештә гариза бирүченең туганлыгын раслый торган документ (яисә бала хокукларын тапшыруның законлылыгы) һәм мөрәжәгать итүченең Россия Федерациясендә булу хокукын раслый торган документ күрсәтәләр.

Чит ил гражданнары һәм гражданлыгы булмаган затлар барлык документларны рус телендә яисә билгеләнгән тәртиптә расланган тәржемә белән бергә рус теленә бирәләр. Документлар кабул иткәндә белдерелә торган документларның күчәрмәләре баланы укыган вакытта Школьдә саклана.

4.4.11. Балаларның ата-аналары (законлы вәкилләре) үз теләкләре белән башка документларны тапшырырга хокуклы.

4.4.12. Мәктәпкә урта гомуми белем алу өчен кабул ителгәндә билгеләнгән үрнәктәге төп гомуми белем турында аттестат тәкъдим ителә.

4.4.13. Мәктәпкә балаларны кабул итү өчен нигез буларак башка документлар бирүне таләп итү рөхсәт ителми.

4.4.14. Белем бирү эшчәнлеген гамәлгә ашыруга лицензия белән баланың ата-аналарын (законлы вәкилләрен) таныштыру факты, Мәктәпнең дөүләт аккредитациясе турында таныклык, Мәктәп уставы белән баланы кабул итү турындагы гаризада теркәлә һәм баланың ата-анасының (законлы вәкилләренең) шәхси имзасы белән таныклана.

Баланың ата-анасы (законлы вәкилләре) имзасы белән шулай ук аларның шәхси мәгълүматларын һәм баланың шәхси мәгълүматларын Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән тәртиптә эшкәртүгә ризалык белдерелә.

4.4.15. Беркетелгән территориядә яшәүче гражданнар өчен мәктәпнең беренче сыйныфына гаризалар кабул итү 1 февральдән дә соңга калмыйча башлана һәм ел саен 30 июньнән дә соңга калмыйча тәмамлана.

Беркетелгән территориядә яшәмәгән балалар өчен беренче сыйныфка гаризалар кабул итү ел саен 1 июльдән буш урыннарны тутыру вакытына кадәр, әмма 5 сентябрьдән дә соңга калмыйча башлана.

Мәктәп, беркетелгән территориядә яшәүче барлык балаларны беренче сыйныфка кабул итеп бетергәннән соң, беркетелгән территориядә яшәүче 1 июльдән дә иртәрәк яшәүче балаларны кабул итә.

4.4.17 Беркетелгән территориядә яшәмәгән балаларны буш урыннарга кабул иткәндә, Россия Федерациясе законнары һәм Татарстан Республикасы норматив хокукый актлары нигезендә мәктәпкә беренче чиратта урын бирелү хокукына ия гражданнар балалары өстенлекле хокукка ия.

4.5. Беренче сыйныфка сәламәтлекләре буенча каршылыклар булмаган, әмма 8 яшькә житкәннән соң гына, 6 айга кадәрге балалар кабул ителә. Мәктәпне гамәлгә куючы карары нигезендә, бала элек мәктәпкә кермәгән хәлләрне исәпкә алып, ата-аналар (законлы вәкилләр) гаризасы буенча, 8 яшьтән өлкәнрәк яшьтәге балалар кабул итә ала.

4.6. Буш урыннар булганда, Мәктәп укучыларны белем бирү эшчәнлеген гамәлгә ашыручы башка оешмалардан 2-11 сыйныфларга кабул итәргә хокуклы.

4.7 Мәктәп 9 нчы сыйныф укучыларын 10 сыйныфка кабул итә. Укуларны дәвам итәргә теләүче һәм төп гомуми белем программасын үзләштергән мәктәп укучыларын 10 сыйныфка кабул итә.

4.8. Белем бирү оешмасында укуны дәвам итү өчен гаилә формасындагы затны Мәктәпкә кергү Россия Федерациясенең норматив хокукый актлары һәм әлеге устав нигезендә гамәлгә ашырыла.

4.9. Мәктәптә дисциплина укучыларның, педагогларның кешелек абруен хөрмәт итү нигезендә хуплана. Мәктәп укучыларына физик, психологик көч куллану һәм әхлаксыз тәсир итү ысулларын куллану рөхсәт ителми.

4.10. Мәктәптә сыйныфлар (төркемнәр) саны һәм аларның тулылануы белем бирү процессын гамәлгә ашыру өчен кирәкле санитария нормаларына һәм шартларына бәйле рәвештә билгеләнә.

4.11. Сыйныф-комплектларның, озайтылган көн төркемнәренең тулылану чикләре гамәлдәге СанПиН нормативлары нигезендә билгеләнә.

4.12. Кирәкле шартлар һәм чаралар булганда, сыйныфларны аерым укыту предметлары буенча дәресләр үткәргәндә азрак тулыландырылган төркемнәргә бүлү мөмкин.

4.13. Мәктәптә уку елы 1 сентябрьдә башлана. Әгәр бу көн ял көненә туры килсә, уку елы беренче эш көнендә башлана.

Мәктәптә уку елы уку чирегенә бүленә.

4.14. Каникулларның озынлыгы уку елы дәвамында билгеләнә һәм кимендә 30 календарь көн тәшкил итә, жәй көне 8 атнадан да ким түгел.

Каникуллар сроклары Мәктәпнең Педагогика советы карары белән гамәлгә куючы белән килештереп үзгәртелергә мөмкин.

Аерым укучылар өчен каникул вакыты табиб тәкъдиме буенча үзгәргә мөмкин.

Беренче сыйныф укучылары өчен уку елы дәвамында өченче чирек уртасында өстәмә атналык каникуллар билгеләнә.

4.15. Мәктәпнең эш (дәресләр) режимы түбәндәге эчке тәртип белән билгеләнә:

4.15.1 Тулы озайтылган көн белән бер сменада уку.

4.15.2. укыту йөкләнеше, укучыларның дәресләре режимы сәламәтлек саклау органнары белән килештерелгән рекомендацияләр нигезендә әлеге Мәктәп Уставы белән билгеләнә;

4.15.3. уку планы төп белем бирү юнәлешләрен, уку предметлары исемлеген билгели, аларны укыту үзенчәлекләрен һәм бишкөнлек уку вакытында һәм 2-11 сыйныфларда алты көнлек сәгатьнең мөмкин булган йөкләнешен исәпкә алып, уку еллар буенча бүлүнә;

4.15.4. Дәреснең озынлыгы (академик сәгать) барлык сыйныфларда да, 1 класстан тыш, 45 минут тәшкил итә. 1 нче сыйныфта укыту СанПиН билгеләгән өстәмә таләпләрне үтәп гамәлгә ашырыла.

4.15.5. Дәрестәр арасында үзгәрешләр озынлығы 10 минут (яки аннан да күбрәк), азык кабул итү өчен зур үзгәрешләр (3 дәрестән соң) 30 минут тәшкил итә (бер зур үзгәреш урынына 2 һәм 3 дәрестән соң һәрберсе 20 минутка ике үзгәреш билгеләргә рөхсәт ителә).

Уку дәрестәрен 8 сәгаттән дә иртәрәк башламаска кирәк. Нульле дәрестәр үткәрү рөхсәт ителми.

4.15.6 Барлык сыйныфларда да дәрестәр барышында, дәрестәр физкультпауза һәм физкультминутка үткәрү өчен вакыт бирелә;

4.15.7. Укучылар расланган график нигезендә ашханәгә баралар.

4.16. Укучыларның белемнәре биш баллы система буенча бәяләнә. 1 нче сыйныфта, шулай ук аерым предметлар (дисциплиналар) буенча, шул исәптән Мәктәпнең Педагогик советы карары буенча программаларның бүлекләренә, укучыларның өлгерешен билгеләүнең кичектергесез һәм башка системаларын куллану рөхсәт ителә. Әлеге карар киләсе уку елы башына кадәр ата-аналарга (законлы вәкилләргә) һәм укучыларга житкерелә.

4.17. Башлангыч гомуми һәм (яисә) төп гомуми белем бирү уку-укуыту программаларын үзләштермәгән укучылар гомуми белем бирүнең түбәндәге дәрәжәләрендә укуга кертелми. Конкрет укучыга карата гомуми белем бирүнең мәжбүрлеген таләп итү, әгәр тиешле белем элек алынмаган булса, ул унсигез яшькә житкәнче үз көчен саклый.

4.18. Гомуми белем бирү программасын, шул исәптән уку предметының аерым өлешен яисә бөтен күләм, гомуми белем бирү программасының курсы, дисциплинасын (модуль) үзләштерү укучыларның өлгерү һәм арадаш аттестацияләвенә агымдагы контроле белән бергә алып барыла. Өлгергәнлекне һәм укучыларны арадаш аттестацияләүне агымдагы контрольдә тотуның формалары, вакыты һәм тәртибе Мәктәп тарафыннан мөстәкыйль билгеләнә.

4.19. Төп гомуми һәм урта гомуми белем бирүче уку-укуыту программаларын үзләштерү йомгаклау аттестациясе белән тәмамлана, ул мәжбүри.

4.20. Белем бирү программасын гаилә белеме рәвешендә яисә үзлегенчә белем алу рәвешендә үзләштерү торган затлар Төп гомуми һәм урта гомуми белем бирүнең белем бирү программалары буенча Мәктәпнең урта гомуми белем бирү аттестациясен экстерн арадаш һәм дәүләт йомгаклау аттестациясен узу хокукынан гыйбарәт. Күрсәтелгән аттестация узганда экстерннар укучыларның тиешле белем бирү программасы буенча академик хокукларыннан файдалана.

4.21. Уку елының тиешле белем бирү программасын тулы күләмдә үзләштергән укучылар икенче сыйныфка күчәләр. Тәржемә Мәктәпнең Педагогик советы карары буенча житештерелә.

Нигезле сәбәпләр аркасында аттестация узмаган яисә академик бурычлары булган укучылар киләсе сыйныфка шартлы рәвештә күчәләр.

Академик бурычны бетерү өчен җаваплылык киләсе уку елы дәвамында аларның ата-аналарына (законлы вәкилләренә) йөкләнә.

Мәктәптә гомуми белем бирү программалары буенча, аны төзегән вакыттан алып билгеләнгән вакытта академик бурычын бетермәгән укучылар, аларның ата-аналары (законлы вәкилләре) тарафыннан кабат укуга калдырыла, төп белем бирү программалары буенча укырга психологик-медицина-педагогик комиссия рекомендацияләре нигезендә яисә индивидуаль укуыту планы буенча укырга күчәләр.

4.22. Төп гомуми һәм урта гомуми белем бирү программалары буенча дәүләт йомгаклау аттестациясен уңышлы үткән затларга тиешле дәрәжәдәге гомуми белем алуны раслый торган төп яисә урта белем турында аттестат бирелә.

Йомгаклау аттестациясен уңышлы үткән затларга мөгариф турында документлар бирелә.

4.23. Йомгаклау аттестацияләрен узмаган яисә йомгаклау аттестациясендә канәгатьләнәрлек булмаган нәтижәләр алган затларга, шулай ук төп гомуми һәм урта гомуми белем бирү уку-укуыту программасының бер өлешен үзләштергән һәм (яисә) Мәктәптән куып чыгарылган затларга белем бирү турында яисә мәктәпнең мөстәкыйль билгеләнгән үрнәгә буенча уку вакыты турында белешмә бирелә.

4.24. Төп гомуми белем бирү программаларын үзләштергән һәм дәүләт йомгаклау аттестациясендә канәгатьләнәрлек булмаган нәтижәләр алган укучылар, аларның ата-аналары

(законлы вәкилләре) күрсәтмәсе буенча, Россия Федерациясе Граждан кодексы үз көченә сәләтлелеге булган затлардан тыш, кабат укуыгуга калдыралар.

4.25. балигъ булмаган укучының ата-аналары (законлы вәкилләре) ризалыгы белән, балигъ булмаганнар эшләре һәм аларның хокукларын яклау комиссиясе Яңа Чишмә муниципаль районы һәм мәгариф бүлеге, унбиш яшькә житкән укучы төп гомуми белем алганчы, Мәктәпне калдырырга мөмкин.

Балигъ булмаганнар эшләре һәм аларның хокукларын яклау комиссиясе, төп гомуми белем алганчы Мәктәпне калдырган балигъ булмаган баланың ата-аналары (законлы вәкилләре) һәм мәгариф бүлеге белән берлектә, бер айдан да соңга калмыйча төп гомуми белем бирү программасын укуыгунуң башка рәвешендә һәм аның эшкә урнаштыру буенча ризалыгы белән үзләштерүне дәвам итү чараларын күрә.

4.26. Тиешле шартлар булганда, укучыларның һәм ата-аналарның (законлы вәкилләрнең) ризалыгы белән, предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән килешенеп һәм лицензия алганда, өстәмә белем бирү хезмәтләре сыйфатында һөнәри әзерлек үткәрелергә мөмкин.

4.27. Укучыларны укудан чыгару тәртибе һәм нигезләре.

4.27.1. Укучыларны мәктәптән исәпләү түбәндәгечә башкарыла:

- белем алуга бәйле рәвештә (уку тәмамлангач);

- укучы яисә ата-аналар (законлы вәкилләр) инициативасы буенча, шул исәптән, белем бирү программасын үзләштерүне дәвам итү өчен белем бирү эшчәнлеген гамәлгә ашыра торган башка оешмага күчерелгән очракта;

- Мәктәп инициативасы буенча, унбиш яшькә житкән укучыга карата дисциплинар түләтү чарасы буларак күчерелгән очракта;

- мәктәпкә кабул итү тәртибен бозган очракта, укучыны белем бирү оешмасына законсыз керткәнгә китергән очракта;

- белем бирү эшчәнлеген гамәлгә ашыручы балигъ булмаган укучының яисә балигъ булмаган затның (законлы вәкилләрнең) ихтыярына бәйле булмаган хәлләр буенча.

4.27.2. Мәктәптән исәпләү мәктәпкә укучыларны күчерү, куыш чыгару һәм торгызу тәртибе һәм нигезләре турындагы нигезләмәдә каралган тәртиптә гамәлгә ашырыла һәм мәктәп директоры боерыгы белән рәсмиләштерелә.

4.27.3. Унбиш яшькә житкән балигъ булмаган укучыны дисциплинар жәза чарасы буларак исәпләү Мәктәптән берничә тапкыр дисциплинар гамәл кылган өчен рөхсәт ителә. Дисциплинар түләтүнең күрсәтелгән чарасы, әгәр педагогик тәэсирнең дисциплинар түләтү һәм башка чаралары нәтижә бирмәгән һәм укучының алга таба Школда булуы башка укучыларга тискәре йогынты ясый, аларның хокукларын һәм мәктәп хезмәткәрләренең хокукларын, шулай ук мәктәпнең нормаль эшләвен боза икән, кулланыла.

4.27.4. Балигъ булмаган укучыны дисциплинар түләтү чарасы буларак исәпләү, әгәр элек күрелгән бөлгән дисциплинар түләтү чараларының вакыты чыкса һәм (яисә) дисциплинар түләтү чаралары билгеләнгән тәртиптә бетерелсә, кулланылмый.

4.27.5. Унбиш яшькә житкән һәм төп гомуми белем алмаган балигъ булмаган укучыны дисциплинар түләтү чарасы буларак куыш чыгару турындагы карар аның ата-аналары (законлы вәкилләре) фикерен исәпкә алып һәм балигъ булмаганнар эшләре һәм аларның хокукларын яклау комиссиясе ризалыгы белән Яңа Чишмә муниципаль районы комиссиясе ризалыгы белән кабул ителә. Укучыларны - ятим балаларны, ата-ана тәрбиясеннән мәхрүм калган балаларны куыш чыгару турындагы карар Яңа Чишмә муниципаль районы башкарма комитетының опека һәм попечительлек органы белән балигъ булмаганнар эшләре һәм аларның хокукларын яклау комиссиясе ризалыгы белән кабул ителә.

4.27.6. Балигъ булмаган укучыны дисциплинар түләтү чарасы буларак куыш чыгару турында Мәгариф бүлегенә хәбәр итә. Мәгариф бүлеге һәм балигъ булмаган укучының ата-аналары (законлы вәкилләре) бер айдан да соңга калмыйча мәктәптән куыш чыгарылган балигъ булмаган гомуми белем алуны тәэмин итә торган чаралар күрә.

4.27.7.Эгэр балигь булмаган укучы укучы яисэ ата-аналар (законлы вэкиллэр) белэн белем алу (түлэүле белем бирү хезмэтлэрен күрсөтү) турында шартнамэ төзелгэн булса, мэктепнең директорының мондый килешүне куып чыгару турындагы боерыгы нигезендэ өзөлө.

4.27.8 Белем бирү мөнөсэбэтлэре вақытыннан алда туктатылганда, Мэктеп укучыны куып чыгару турындагы боерык басылып чыкканнан соң өч көн эчендэ элге Мэктептэн чыгарылган затка Мэктеп укучысы билгелэгэн үрнөк буенча уку турында белешмэ бирө.

4.27.9.Мэктеп инициативасы буенча күчерелгэн укучыны Мэктептэ торгызу тәртибе һәм шартлары мэктеп укучыларын күчерү, укудан чыгару һәм торгызу тәртибе һәм нигезлэре турындагы нигезлэмэ белэн билгеләнө.

4.28. Укучыларның хезмэт эшчәнлегенең төрлө рәвешлэрендэ катнашуы ихтыяри булу принцибына нигезләнө. Укучыларны ижтимагый берлэшмэлэргэ һәм оешмаларга, ижтимагый-сәяси хәрәкэтлэргэ һәм партиялэргэ керергэ мәжбүр итү, шулай ук аларны агитация кампаниялэрендэ һәм сәяси акциялэрдэ катнашуга мәжбүри жәлеп итү рөхсэт ителми.

4.29 Мэктеп укучылары клубларга, секциялэргэ, түгэрәклэргэ, студиялэргэ, кызыксынулар буенча берлэшмэлэргэ, шулай ук конкурсларда, олимпиадаларда, күргэзмэлэрдэ, массакүлэм чараларда катнаша ала.

4.30. Өйдө индивидуаль уку планнары буенча укыту авыру очракта башкарыла. Мэктеп сәламэтлэге торышы турында медицина бәялэмәсе нигезендэ укучылар белэн өйдө шөгьльләнүне тээмин итө.

4.31. Белем бирү программаларын гамэлгэ ашыруның челтэр рәвеше укучыларга белем бирү эшчәнлеген гамэлгэ ашыручы берничө оешма ресурсларынан файдаланып белем бирү программасы мэктебен үзлөштөрү мөмкинлеген тээмин итө. Белем бирү программаларын гамэлгэ ашыруның челтэр формасын куллану оешмалар арасындагы шартнамэ нигезендэ гамэлгэ ашырыла. Элге Устав тарафыннан жайга салынмаган белем бирү программаларын гамэлгэ ашыруның челтэр рәвеше эшчәнлеген оештыру тәртибе Мэктепнең локаль норматив актлары белэн билгеләнө.

4.32. Мэктеп уку-укыту программаларын гамэлгэ ашырганда башкарма хакимиятнең дөүлөт сәясәтен эшлөү һәм мөгариф өлкәсендэ норматив-хокукый жайга салу функциялэрен башкаручы федераль органы билгелэгэн тәртиптэ электрон уку, дистанцион белем бирү технологиялэрен кулланырга хокуклы.

4.33.Гаилө һәм ижтимагый-әхлакый кыйммэтлэр нигезендэ шөхес формалаштыру һәм үстөрү максатларында төп белем бирү программаларына Россия Федерациясе халыкларының рухи-әхлакый мэдәнияте нигезлэре турында, әхлакый принциплар турында, дөнья диненең (дөнья диннөрөнең) тарихи һәм мэдәни традициялэре турында укучы белем алуға юнәлдерелгән уку предметлары, курслар, дисциплиналар (модульлэр) кертелергэ мөмкин.

Гомуми белем бирү программаларына кертелгән уку предметларының, курсларның, дисциплиналарның (модульлэрнең) берсен сайлау укучыларның ата-аналары (законлы вэкиллэре) тарафыннан гамэлгэ ашырыла.

5 бүлек. УКУТУ-ТӘРБИЯ ПРОЦЕССЫНДА КАТНАШУЧЫЛАР. МЭКТЭП ХЕЗМЭТКЭРЛЭРЕ, АЛАРНЫҢ ХОКУКЛАРЫ ҺӘМ БУРЫЧЛАРЫ.

5.1.Белем бирү мөнөсэбэтлэрендэ катнашучылар - укучылар, балигь булмаган укучыларның ата-аналары (законлы вэкиллэре), педагог хезмэткэрлэр һәм аларның вэкиллэре, мэктеп.

Мэктептэ укучылар - башлангыч гомуми, төп гомуми яисэ урта гомуми белем бирү программаларын үзлөштөрүче затлар, өстәмэ гомуми белем бирү программалары.

5.2. Мэктеп белэн укучылар арасындагы мөнөсэбэтлэр элге Устав билгелэгэн тәртиптэ жайга салына.

Белем бирү мөнөсэбэтлэрен барлыкка китерүнең нигезе - Школға укырга кабул итү яисэ вақытлы аттестация узу һәм (яисэ) дөүлөт йомгаклау аттестациясе узу турында мэктеп приказы.

Мәктәпне төзү турындагы законнарда һәм локаль норматив актларда каралган укучының хокуклары һәм бурычлары укырга кабул ителгән затта укырга кабул итү турындагы боерыкта күрсәтелгән датадан барлыкка килә.

5.3. Мәктәп укучылары түбәндәгеләргә хокуклы:

5.3.1. Федераль дәүләт белем бирү стандартлары нигезендә, шулай ук уку планнары буенча гомуми белем алуны түләүсез алу;

5.3.2. Белем бирү оешмасын һәм белем алу рәвешен сайлау;

5.3.3. Психологик үсеш үзгәрткүчләрен һәм сәламәтлек торышын исәпкә алып, укыту өчен шартлар тудыру, шул исәптән социаль-педагогик һәм психологик ярдәм, түләүсез психологик-медицина педагогик коррекция алу;

5.3.4. Шәхсән уку планы буенча укыту, шул исәптән тизләтелгән укыту, белем бирү программасы чикләрендә, Мәктәпнең локаль норматив актларында билгеләнгән тәртиптә;

5.3.5. Мәктәп тәкъдим итә торган исемлектән уку курсларын электив (мәжбүри тәртиптә сайланучы) сайлап алу;

5.3.6. Уку предметлары, курслар, дисциплиналар (модульләр) белән беррәттән үзләштерү белем бирү программасы буенча теләсә нинди башка уку предметлары, курслар, Мәктәптә укытыла торган дисциплиналар (модульләр) белән беррәттән;

5.3.7. Мәктәп укучыларының белем бирү эшчәнлеген гомуми ашыручы башка оешмаларда уку предметларын, курсларны, дисциплиналарны (модульләрне), практиканы, өстәмә белем бирү программаларын үзләштерү нәтижеләрен ул билгеләнгән тәртиптә исәпкә ала;

«Хәрби бурыч һәм хәрби хезмәт турында» Федераль закон нигезендә бирелә торган хәрби хезмәткә чакырылудан кичектереп тору;

5.3.9. кеше абруен ихтирам итү, физик һәм психик көчләнүнең барлык рәвешләреннән, шәхесне хурлаудан, тормышны һәм сәламәтлекне саклаудан яклау;

5.3.10. вәждән иреге, мәгълүмат иреге, үз карашларының һәм инануларының ирекле чагылышы;

5.3.11. каникуллар - белем бирү турындагы законнар һәм календарь уку графигы нигезендә ял итү һәм башка социаль максатлар өчен белем алганда планлы тәнәфесләр;

5.3.12. Россия Федерациясе Мәгариф һәм фән министрлыгы тарафыннан билгеләнгән тәртиптә һәм нигезләрдә академик отпуск, шулай ук йөкләлек һәм бала табу буенча отпуск, өч яшкә житкәнче бала карау буенча отпуск федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә;

5.3.13. тиешле дәрәжәдәге белем бирү программасын гомуми ашыручы башка белем бирү оешмасына күчерү;

Мәктәптә укучыларны күчерү, күчерү, күчерү һәм торгызу тәртибе һәм нигезләре турындагы нигезләмәдә билгеләнә торган тәртиптә белем алу өчен торгызылу.

5.3.15. Мәктәп белән идарә итүдә әлеге Устав билгеләнгән тәртиптә катнашу;

5.3.16. Мәктәптә белем бирү эшчәнлеген оештыруны һәм гомуми ашыруны регламентлаштыра торган дәүләт теркәве турындагы таныклык, Устав, белем бирү эшчәнлеген гомуми ашыруга лицензия, дәүләт аккредитациясе турындагы таныклык, уку документлары, башка документлар белән танышу;

5.3.17. Мәктәп актларына Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә шикаять бирү;

5.3.18. Мәктәпнең китапханә-мәгълүмат ресурсларыннан, укыту, житештерү базасыннан бушлай файдалану;

5.3.19. локаль норматив актларда, дөвалау-савыктыру инфраструктурасында, мәдәният объектларында һәм спорт объектларында билгеләнгән тәртиптә Мәктәп куллану;

5.3.20. Үзенең ижади сәләтләрен һәм мәнфәгатьләрен үстерү, шул исәптән конкурсларда, олимпиадаларда, күргәзмәләрдә, смотрларда, физкультура чараларында, спорт чараларында, шул исәптән рәсми спорт ярышларында һәм башка массакүләм чараларда катнашуны да кертеп;

5.3.21. Югары белем бирү мәгариф оешмаларының һәм (яисә) фәнни оешмаларның фәнни-педагогик хезмәткәрләре житәкчеләгендә Мәктәп гомуми ашыра торган фәнни һәм (яисә) ижад эшчәнлегендә Россия Федерациясе законнары нигезендә катнашу;

5.3.22. Уку, физкультура, спорт, ижтимагый, фәнни, ижади эшчәнлектәге уңышлары өчен бүләкләү;

5.3.23. Мәгариф турындагы законнарда каралган стипендияләр, матди ярдәм һәм башка акчалата түләүләр алу;

5.3.24. ижтимагый һәм гражданлык инициативасы барлыкка килү;

5.3.25. Укучылар шулай ук Россия Федерациясенә һәм Татарстан Республикасының гамәлдәге законнарында каралган башка хокукларга ия.

5.4. Укучылар түбәндәгеләрне үтәргә тиеш:

5.4.1. Белем бирү программасын жиренә житкереп үзләштерү, индивидуаль уку планын үтәү, шул исәптән уку планы яисә индивидуаль уку планы белән каралган уку дәрәсләренә йөрү, дәрәсләргә мөстәкыйль эзерлек башкару, белем бирү программасы кысаларында педагог хезмәткәрләре тарафыннан бирелгән биремнәрне үтәү;

5.4.2. Мәктәпнең белем бирү эшчәнлеген оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча әлеге Устав һәм локаль норматив актлар таләпләрен үтәргә;

5.4.3. укучылар өчен кагыйдәләрен үтәргә;

Мәктәпнең эчке тәртибе кагыйдәләрен үтәргә;

5.4.5 Сыйныфларда, бүлмәләрдә, остаханәләрдә чисталыкны сакларга, Мәктәп мөлкәтенә сакчыл карарга, аны чиста һәм тәртиптә тотарга;

5.4.6. куркынычсызлык техникасы кагыйдәләрен үтәргә, янгынга каршы куркынычсызлык кагыйдәләрен үтәргә;

5.4.7. Мәктәп хезмәткәрләре таләпләрен әлеге Устав һәм Эчке хезмәт тәртибе кагыйдәләре өлешендә аларның компетенцияләренә карата башкарырга;

5.4.8 Мәктәп укучыларының һәм хезмәткәрләренә намусын һәм абруен хөрмәт итәргә, башка укучыларга белем алу өчен киртәләр куймаска.

5.4.9 Бөтен уку елы дәвамында киём-салымга һәм тышкы күренешкә төп таләпләрен үтәргә. Форманы чиста тотарга, аңа сак карарга.

5.4.10. Укучыларның әлеге уставта каралмаган башка бурычлары “Россия Федерациясендә мәгариф турында”гы Федераль закон, башка федераль һәм республика законнары, мәгариф турындагы шартнамә (булган очракта) белән билгеләнә.

5.5. Түбәндәге бурычларны уңышлы үтәүче мәктәп укучылары:

5.5.1. Рәхмәт белдерү белән;

5.5.2. Мактау грамотасы белән бүләкләү;

5.5.3. Мактау грамотасы, мактау кәгазе белән бүләкләү;

5.5.4. бүләк белән;

5.5.5. Ата-аналарга (законлы вәкилләренә) рәхмәт хаты юлламасы белән.

5.6. Әлеге уставны, эчке тәртип кагыйдәләрен һәм белем бирү эшчәнлеген оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча башка локаль норматив актларны үтәмәгән яисә бозган өчен укучыларга дисциплинар түләтү чаралары - искәrmә, выговор, мәктәптән куып чыгару чаралары кулланылырга мөмкин.

5.7. Укучыларга түбәндәгеләр тыела:

5.7.1. Мәктәптә тәмәке эшләнмәләрен, спиртлы эчемлекләрен, токсик, наркотик матдәләрен һәм аларның прекурсорларын алып килергә, тапшырырга яисә кулланырга, шулай ук Россия Федерациясендә әйләнешкә тыелган башка матдәләрен һәм предметларны корал һәм шартлаткыч матдәләр һәм китерергә;

5.7.2. мөнәсәбәтләрен ачыклау, куркыту, янап куркыту өчен физик көч кулланырга;

5.7.3. әдәпсез әйтәlmәләрен, ишарәләрен һәм норматив булмаган лексиканы куллану, шулай ук милли һәм (яисә) дини ызгышны яндыруга юнәлдерелгән кеше абруен кимсетә торган әйтәlmәләрен бетерү;

5.7.4. Мәжбүри дәрәсләрен нигезле сәбәпләрсез уздырырга;

5.8. Ата-аналар (законлы вәкилләр) түбәндәгеләргә хокуклы:

5.8.1. Баланың фикерен исәпкә алып, төп гомуми белем алганчы, шулай ук белем алу формасын һәм формасын алу психологик-медици-педагогик комиссиясе тәкьдимнәрен исәпкә

алып, белем бирү эшчәнлеген гамәлгә ашыручы оешмалар, тел, белем бирү телләре, факультатив һәм электрлы уку предметлары, курслар, Мәктәп тәкъдим итә торган исемлектән дисциплиналар (модульләр) сайларга;

5.8.2. Мәктәп Уставы, белем бирү эшчәнлеген гамәлгә ашыруга лицензия, дәүләт аккредитациясе турында таныклык, уку-программа документлары һәм белем бирү эшчәнлеген оештыруны һәм гамәлгә ашыруны регламентлаштыручы башка документлар белән танышырга;

5.8.3. Балага башлангыч гомуми, төп гомуми, гаиләдә урта гомуми белем бирергә. Гаиләдә белем алучы бала, аның ата-анасы (законлы вәкилләре) карары буенча, укутуның теләсә кайсы этабында аның фикерен исәпкә алып, Мәктәптә белем алуны дәвам итәргә хокуклы;

5.8.4. Белем бирү ысуллары, белем бирү технологияләре, шулай ук үз балаларының өлгереш бәяләмәләре белән танышу;

5.8.5. укучыларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен якларга;

5.8.6 планлаштырыла торган барлык төр тикшерүләр (психологик, психологик-педагогик) укучылар турында мәгълүмат алырга, мондый тикшеренүләр үткәргә яисә мондый тикшерүләрдә катнашуга ризалык бирергә, аларны үткәрдән яисә катнашудан баш тартырга, укучыларның уздырылган тикшеренүләре нәтижәләре турында мәгълүмат алырга;

5.8.7 Мәктәп идарәсендә элегә Устав билгеләгән формада катнашырга;

5.8.8.8 Психологик-медицина-педагогика комиссиясе тарафыннан балаларны тикшергәндә, тикшерү нәтижәләре буенча алынган тикшерүләр һәм тәкъдимнәр буенча фикер алышканда, балаларны укутуны һәм тәрбияләүне оештыру өчен тәкъдим ителгән шартларга карата үз фикерен белдерергә;

5.8.9. Педагогик хезмәткәрне, һөнәри яисә шәхси сыйфатлары ата-ана жәмәгатьчелеген канәгатьләндерми торган һөнәри яисә шәхси сыйфатларын алмаштыру турындагы үтенечнамәгә;

5.8.10. Мәктәп идарәсе органнарына, укучыларның, балигъ булмаган укучыларның, ата-аналарның (законлы вәкилләрнең) хокукларын бозучы һәм (яисә) какшатучы мәктәп хезмәткәрләренә куллану турында мөрәжәгатьләр, дисциплинар түләтүләр жиберергә.

5.8.11. мәгариф мөнәсәбәтләрендә катнашучылар арасындагы бәхәсләрне жайга салу комиссиясенә, шул исәптән педагогик хезмәткәр мәнфәгатьләре конфликты булу яисә булмау турындагы мәсьәләләр буенча мөрәжәгать итәргә;

5.8.12. Законнарда каралган башка хокуклар.

5.9. Ата-аналар (законлы вәкилләр) түбәндәгеләрне үтәргә тиеш:

5.9.1. Үз балаларына (үз мөмкинлекләре чикләрендә) белем алуны тәэмин итәргә, аларга укуда көч житәрлек ярдәм күрсәтергә;

5.9.2. Укуга яки аларның балаларын тәрбияләүгә бәйле персонал чакыру буенча Мәктәпкә килергә.

Мәктәпкә чыгар алдыннан баланың тышкы кыяфәтен аның укучылар киemenә таләпләргә туры килү предметына контрольдә тотарга.

5.9.3. Мәктәпнең эчке тәртибе кагыйдәләрен, укучыларның дәресләр режимын билгели торган локаль норматив актлар таләпләрен, мәктәп һәм укучылар һәм (яисә) аларның ата-аналары (законлы вәкилләре) арасында мәгариф мөнәсәбәтләрен регламентлаштыру һәм элегә мөнәсәбәтләренә барлыкка китерү, туктатып тору һәм туктату тәртибен үтәргә;

5.9.4 Мәктәп укучыларының һәм хезмәткәрләренең намусын һәм абруен хөрмәт итәргә;

5.9.5. үз балаларында шәхесләренең физик, эхлакый һәм интеллектуаль үсешенә ярдәм итүче кеше һәм гражданның иң яхшы сыйфатларын тәрбияләргә;

5.9.6. Үз балаларын жәмәгать урыннарында һәм көнкүрештә дисциплинаны, үз-үзенә тоту кагыйдәләрен үтәргә өйрәтергә;

5.9.7. Хокук бозуга каршы гамәлләр һәм аларның балигъ булмаган балалары тарафыннан ясалган матди зыян өчен, шулай ук аларның укуту вакытыннан тыш хокукка каршы гамәлләре өчен законда билгеләнгән тәртиптә жаваплылык тотарга.

5.9.8 гамәлдәге законнарда каралган башка бурычларны гамәлгә ашырырга.

5.10. Белем бирү программаларын гамәлгә ашырганда мәктәп укучыларның сәламәтлеген саклау өчен шартлар тудыра, шул исәптән түбәндәгеләрне тәэмин итә:

- укучыларның сәламәтлеге торышына агымдагы контроль;
- Россия Федерациясендә гражданнарның сәламәтлеген саклау өлкәсендә укуту һәм тәрбия бирү, санитария-гигиена, профилактика һәм савыктыру чараларын үткәру;
- дөүләт санитар-эпидемиологик кагыйдәләрен һәм нормативларын үтәү;
- мәктәпкә килгән вакытта укучылар белән бәхетсезлек очраklarын тикшерү һәм исәпкә алу, мәгариф өлкәсендә дөүләт сәясәтен эшләү һәм норматив-хокукый жайга салу функцияләрен башкаручы федераль башкарма хакимият органы тарафыннан билгеләнгән тәртиптә, федераль башкарма хакимиятнең сәламәтлек саклау өлкәсендә дөүләт сәясәтен эшләү һәм норматив-хокукый жайга салу функцияләрен башкаручы органы белән килештереп.

5.11. Озак дөвалануга мохтаж мәктәп һәм ата-аналар (законлы вәкилләр), шулай ук инвалид балалар йортына яисә медицина оешмаларына гомуми белем бирү программалары буенча укутуны оештыру өлешендә мәктәпнең һәм ата-аналарның (законлы вәкилләрнең) мөнәсәбәтләрен регламентлау һәм рәсмиләштерү тәртибе Татарстан Республикасы дөүләт хакимиятенең вәкаләтле органының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

5.12. Мәктәп хезмәткәрләренә житәкче һәм педагогик хезмәткәрләр, укуту-тәрбияви һәм башка персонал керә.

Мәктәп хезмәткәрләре һәм администрациясе арасындагы хезмәт мөнәсәбәтләре хезмәт шартнамәсе белән жайга салына, аның шартлары Россия Федерациясенең хезмәт законнарына каршы килә алмый.

5.13. Мәктәп хезмәткәрләре түбәндәгеләргә хокуклы:

5.13.1. Мәктәп белән идарә итүдә әлегә Устав билгеләгән тәртиптә катнашырга;

5.13.2. Советка һәм башка сайланулы органнарны сайлау һәм сайлау, Мәктәп эшчәнлеге мәсьәләләре, шул исәптән үзидарә органнары һәм ижтимагый оешмалар аша фикер алышуда һәм хәл итүдә катнашу;

куркынычсызлык һәм гигиена таләпләренә жавап бирә торган хезмәт шартларына 5.13.3;

5.13.4. Эш вакытының дөвалмлылыгын чикләү белән тәмин ителә торган ялга, атналык ял һәм бәйрәм көннәрен, шулай ук ел саен түләнгән торган отпускларны бирү;

5.13.5. Үз һөнәри намусыңны һәм абруйыңны якларга;

5.13.6. Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән тәртиптә мәктәп администрациясе боерыкларына һәм күрсәтмәләренә шикаять бирергә;

5.13.7. Үз һөнәри эшчәнлегенә бушлай оештыру, укуту-методик һәм матди-техник яктан тәмин итүне алырга, китапханәләрдән, мәгълүмати ресурслардан, уку-методик, социаль-көнкүреш, дөвалау һәм башка бүлекчәләр хезмәтләреннән әлегә устав һәм (яисә) коллектив шартнамә нигезендә файдаланырга.

5.13.8. Аттестация (эшчеләр өчен тарификация) нәтижәләре буенча һәм башкарыла торган эш күләме (укуту йөкләнеше, уку төркемнәрендә белем алучылар саны һ.б. буенча персонал билгеләнә торган квалификациясе нигезендә хезмәткә гадел түләүгә.

5.13.9. Хезмәттә һәм жәмәгать тормышында ирешкән өчен Эчке хезмәт тәртибе кагыйдәләре нигезендә бүләкләүгә;

Мәктәптә билгеләнгән өстәмә түләүләр, өстәмә түләүләр алуга, шулай ук хезмәткә түләүнең расланган фонды чикләрендә хезмәткәрләргә билгеләнә торган кызыксындыру характерындагы түләүләр өчен өстәмә түләүләр һәм өстәмәләр турындагы нигезләмә нигезендә 5.13.10.

5.14. Педагогик хезмәткәрләр түбәндәгеләргә хокуклы:

5.14.1. ижади башлангычка, гамәлгә ашырыла торган белем бирү программасы, аерым укуту предметы, курс, дисциплина (модуль) чикләрендә белем бирү һәм тәрбия бирү ысулларын эшләүгә һәм куллануга;

5.14.2. Белем бирү программасы нигезендә һәм мәгариф турындагы законнарда билгеләнгән тәртиптә дәрәсләкләрне, уку пособиеләрен, материалларны һәм укутуның һәм тәрбиянең башка чараларын сайлау;

5.14.3. Белем бирү программаларын, шул исәптән уку планнарын, календарь уку графикларын, эш предметларын, курсларны, дисциплиналарны (модульләрне), методик материалларны һәм мәгариф программаларының башка компонентларын эшләүдә катнашу;

5.14.4. Фәнни, фәнни-техник, ижади, тикшеренү эшчәнлеген гамәлгә ашыру, эксперименталь һәм халыкара эшчәнлектә, инновацияләрне эшләүдә һәм гамәлгә кертүдә катнашу;

5.14.5. китапханәләрдән һәм мәгълүмат ресурсларынан түләүсез файдалану, шулай ук Мәктәпнең локаль норматив актларында билгеләнгән тәртиптә мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрләренә һәм белешмәләр базаларына, уку һәм методик материалларга, музей фондларына, Мәктәптә педагогик, фәнни яисә тикшеренү эшчәнлеген сыйфатлы гамәлгә ашыру өчен кирәкле белем бирү эшчәнлеген тәмин итүнең матди-техник чараларына керү;

5.14.6. Мәктәпнең мәгариф, методик һәм фәнни хезмәтләренән Россия Федерациясе законнарында яисә локаль норматив актларда билгеләнгән тәртиптә түләүсез файдалану;

5.14.7. Мәктәп идарәсендә, шул исәптән идарәнең коллегияль органнарында, әлеге Устав билгеләгән тәртиптә катнашу;

5.14.8 Мәктәп эшчәнлегенә кагылышлы мәсьәләләр буенча фикер алышуда катнашу, шул исәптән идарә органнары һәм ижтимагый оешмалар аша;

5.14.9. ижтимагый һөнәри оешмаларга Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән рәвешләрдә һәм тәртиптә берләшү;

5.14.10. мәгариф мөнәсәбәтләрендә катнашучылар арасында бәхәсләрне жайга салу комиссиясенә мөрәжәгать итү;

5.14.11. Һөнәри намусны һәм абруйны яклау, педагогик хезмәткәрләрнең һөнәри этикасы нормаларын бозуны гадел һәм объектив тикшерүгә.

5.14.12. Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән тәртиптә мәктәп администрациясе боерыкларына һәм күрсәтмәләренә шикаять бирү;

5.14.13. ижади үсеш һәм укытуның һәм тәрбияләнүнең алдынгы рәвешләрен куллану;

5.14.14. фәнни нигезләү яисә эксперименталь раслау алган педагогик тәҗрибәне тарату;

5.14.15. Педагогик экспериментны тормышка ашыру;

5.14.16. «Автор хокукы һәм катнаш хокуклар турында» Россия Федерациясе Законы нигезендә фәнни һәм гамәли әһәмияткә ия интеллектуаль милек;

5.14.17. Эш вакытының кыскартылган дәвамлылығы;

5.14.18. Педагогик эшчәнлек юнәлеше буенча өстәмә һөнәри белем өч елга кимендә бер тапкыр;

5.14.19 дәвамлылығы Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә торган еллык төп озынайтылган түләүле отпуск;

5.14.20. Россия Федерациясе Мәгариф һәм фән министрлығы билгеләгән тәртиптә һәр ун ел саен өзлексез педагогик эш белән бер елга кадәр озак вакытлы отпуск;

5.14.21 Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән тәртиптә картлык буенча хезмәт пенсиясен вакытыннан алда билгеләү;

5.14.22. Гамәлдәге кануннарда каралган башка хокуклар.

5.15. Һөнәри бурычларын үтәгәндә, педагогик хезмәткәрләр укыту ирегәнә, үз фикерен ирекле чагылдыруга, һөнәри эшчәнлеккә катнашудан азат булуга, педагогик нигезләнгән формаларны, чараларны, укыту һәм тәрбияләү ысулларын сайлау һәм файдалануга хокуклы.

5.16. Укучының шәхесен физик һәм психик көчләнүгә бәйлә, антигуманлы, шулай ук уку методларының тормышы яисә сәламәтлеге өчен куркыныч булган тәрбия бирү методларын куллану рөхсәт ителми.

5.17. Педагогларның эшчәнлегенә укучыларда хезмәт һәм сәламәт яшәү рәвешенә юнәлеш бирүгә, хокук бозуларны профилактикалауга, аларны гомумкешелек кыйммәтләренә жәлеп итүгә, милли һәм интернациональ аңны формалаштыруга, Мәктәптә дисциплинаны һәм тәртипне ныгытуга, укучыларның физик үсешенә юнәлтелергә тиеш.

5.18. Мәктәпнең педагог хезмәткәрләре бурычлы:

5.18.1. Үз эшчәнлеген югары һөнәри дәрәжәдә гамәлгә ашырырга, укытыла торган укыту предметын, курсны, дисциплинаны (модульне) тулы күләмдә гамәлгә ашыруны расланган эш программасы нигезендә тәмин итәргә;

5.18.2. Хокукый, әхлакый һәм әхлакый нормаларны үтәргә, һөнәри этика таләпләренә иярергә;

5.18.3. Укучыларның һәм мәгариф мөнәсәбәтләрендә башка катнашучыларның намусын һәм абруен хөрмәт итәргә;

5.18.4. Укучыларда танып белү активлыгын, мөстәкыйльлеген, инициативасын, ижади сәләтен үстерергә, гражданлык позициясен формалаштырырга, заманча дөнья шартларында хезмәткә һәм тормышка сәләтлелекне үстерергә, укучыларда сәламәт һәм имин яшәү рәвеше культурасын формалаштырырга;

5.18.5. Педагогик нигезләнгән һәм белем бирүнең югары сыйфатын тәмин итә торган рәвешләренә, укыту һәм тәрбияләү ысулларын кулланарга;

5.18.6. Укучыларның психофизик үсешә үзгәрткән һәм аларның сәламәтлеге торышын исәпкә алырга, медицина оешмалары белән кирәк булганда багланьшылар урнаштырырга;

5.18.7. системалы рәвештә үз һөнәри дәрәжәне арттырырга;

- биләгән вазыйфага мәгариф турындагы законнарда билгеләнгән тәртиптә аттестация үтәргә;

5.18.8. Хезмәт законнары нигезендә эшкә кергәндә һәм даими медицина тикшерүләре, шулай ук эш бирүчә юнәлешә буенча чираттан тыш медицина тикшерүләре узарга;

5.18.9. Хезмәтне саклау өлкәсендә белем һәм күнекмәләренә өйрәтү һәм тикшерү Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән тәртиптә узарга;

5.18.10. Уставны, эчке хезмәт тәртибе кагыйдәләрен үтәргә.

5.18.11. системалы тикшеренү методикасын һәм методологиясен, педагогик экспериментны белергә;

5.18.12. Мәктәпнең уку планнарын һәм программаларын эшләүдә катнашырга;

5.18.13. планлаштыру, исәп һәм хисап документларын алып барырга;

5.18.14. Педагогика советы, методика комиссиясе, фәнни-гамәли конференцияләр, семинарларда катнашырга;

5.18.15. Укучыларның өлгерешенә системалы контроль ясарга;

5.18.16.

5.19. Педагогик хезмәткәрләр мәктәпнең сыйныф журналлары белән электрон рәвештә эшләү шартлары һәм кагыйдәләре нигезендә электрон журналлар алып баралар.

6 бүлек. ПЕРСОНАЛ ТУПЛАУ ТӘРТИБЕ ҺӘМ ХЕЗМӘТ ӨЧЕН ТҮЛӘУ ШАРТЛАРЫ

6.1. Мәктәп хезмәткәрләрен комплекттау тәртибен әлеге Устав регламентлы.

6.2. Вакансияләр булганда штат расписаниесе нигезендә педагог кадрларны, кече хезмәт күрсәтүчә персоналны сайлап алу, эшкә алу һәм урнаштыру, аларның квалификациясе дәрәжәсе өчен җаваплылык мәктәп директоры компетенциясенә керә.

6.3. Мәктәптә белем бирү процессы педагогик хезмәткәрләр тарафыннан тормышка ашырыла.

6.4. Педагогик эшчәнлек белән шөгыйльләнүгә урта һөнәри яисә югары белемле һәм квалификация белешмәләрендә, һөнәри стандартларында күрсәтелгән квалификация таләпләренә җавап бирүчә затлар хокуклы.

6.5. Педагогик эшчәнлеккә түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

6.5.1. Канун көченә кергән суд карары нигезендә педагогик эшчәнлек белән шөгыйльләнәргә хокуксыз затлар;

6.5.2. шәхеснең гомеренә һәм сәламәтлегенә, ирегенә, намусына һәм абруена каршы (психиатрия стационарына законсыз урнаштырудан, яла ягудан һәм хурлаудан тыш), шәхеснең җенси кагылсызлыгына һәм җенси ирегенә каршы, гаиләгә һәм балигъ булмаганнарға каршы,

халыкның сәламәтлегенә һәм иҗтимагый әхлаклылыкка каршы, дәүләтнең конституциячел төзелеше һәм иминлеге нигезләренә каршы жинаятьләр өчен (жинаять эзәрлекләве реабилитацияләү нигезләре буенча туктатылган затлардан тыш) хөкем ителгән яисә хөкем ителгән, жинаять эзәрлекләвенә дучар булган яисә дучар булган затлар;

6.5.3. аңлы авыр һәм аеруча авыр жинаятьләр өчен кире алынмаган яисә үтәлмәгән хөкем ителүе булган затлар;

6.5.4. Федераль законда билгеләнгән тәртиптә хокуктан файдалануга сәләтсез дип танылган затлар;

6.5.5 Башкарма хакимиятнең дәүләт сәясәтен эшләү һәм сәламәтлек саклау өлкәсендә норматив-хокукый жайга салу функцияләрен башкаручы федераль органы тарафыннан раслана торган исемлектә каралган авырулары бар.

6.6. Педагогик хезмәткәрләренең алар биләгән вазыйфаларга һөнәри эшчәнлекләрен бәяләү һәм педагогик хезмәткәрләр теләге буенча туры килүен раслау максатларында һәм квалификация категориясе билгеләү максатларында педагогик хезмәткәрләргә аттестация уздырыла.

6.7. Мәктәпнең педагогик хезмәткәрләре Россия Федерациясе Мәгариф һәм фән министрлыгы билгеләгән тәртиптә аттестация узалар.

6.8. Мәктәп җитәкчелеге хезмәткәрләргә өстәмә һөнәри белем бирү өчен тиешле шартлар тудыра. Хезмәткәрләргә эзерләү һәм аларга өстәмә һөнәри белем бирү Мәктәпнең бюджет һәм бюджеттан тыш акчалары исәбеннән гамәлгә ашырылырга мөмкин. Хезмәткәрләргә эзерләү һәм аларга өстәмә һөнәри белем бирү мәгариф оешмаларында, югары белем бирү мәгариф оешмаларында, фәнни, фәнни-методик һәм башка оешмаларда уку һәм (яисә) стажировкалар юлы белән 3 елга кимендә бер тапкыр уздырыла.

6.9. Мәктәп хезмәткәрләренең хокуклары һәм бурычлары Россия Федерациясенең хезмәт законнары, коллектив шартнамә, эчке тәртип кагыйдәләре, вазыйфай инструкциялар, әлеге Устав белән билгеләнә.

6.10. Мәктәп хезмәткәренә хезмәт хакы һәм вазыйфай хезмәт хакы хезмәт шартнамәсендә каралган вазыйфай бурычларын һәм эшләргә башкарган өчен айга кимендә ике тапкыр түләнә. Мәктәп хезмәткәре тарафыннан башка эшләр һәм бурычларны башкару, Россия Федерациясе законнарында каралган очрактардан тыш, өстәмә килешү буенча түләнә.

6.11. Хезмәт хакы ставкасы мәктәбе хезмәткәрләренә (вазыйфай окладлар) хезмәт законнары, Россия Федерациясенең һәм Татарстан Республикасының хезмәт хокукы нормалары булган башка норматив хокукый актлары нигезендә, шәхси рәвештә һәм аттестация (эшчеләр өчен тарификация) нәтиҗәләре буенча билгеләнә.

6.12. Мәктәп хезмәткәрләре өчен хезмәт өчен түләү системалары, әгәр законнарда башкасы каралмаган булса, түбәндәгеләрне исәпкә алып билгеләнә:

6.12.1. Эшләр һәм эшче һөнәрләренең бердәм тариф-квалификация белешмәлеге;

6.12.2. Җитәкчеләр, белгечләр һәм хезмәткәрләр вазыйфаларының бердәм квалификация белешмәлеге;

6.12.3 Хезмәткә түләү буенча дәүләт гарантияләре;

6.12.4. Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең законнарда билгеләнгән тәртиптә вәкаләтле органнары һәм (яисә) Яңа Чишмә муниципаль районының җирле үзидарә органнары тарафыннан раслана торган хезмәткәрләренең хезмәте өчен түләү турындагы нигезләмәләр;

6.12.5 Социаль-хезмәт мөнәсәбәтләрен жайга салу буенча өч яклы Россия комиссиясе һәм социаль-хезмәт мөнәсәбәтләрен жайга салу буенча өч яклы республика комиссиясе тәкъдимнәрен;

6.12.6. Хезмәткәрләренең вәкиллекле органы фикере;

6.12.7 Өстәмәләр һәм өстәмәләр турындагы Нигезләмә нигезендә стимуллаштыра торган характерда.

6.13. Мәктәпнең педагогик хезмәткәрләре өчен Россия Федерациясенең хезмәт законнары нигезендә эш вакыты озынлыгы билгеләнә.

7 бүлек. МӘКТӘП БЕЛӘН ИДАРӘ ИТҮ

7.1. “Россия Федерациясендә мәгариф турында” Федераль закон нигезендә Мәктәп идарәсе демократиялелек, ачыклык, гомумкешелек кыйммәтләренең өстенлеге, кешенең гомерен һәм сәламәтлеген саклау, шәхеснең ирекле үсеше принципларында гамәлгә ашырыла. Мәктәп идарәсе бердәм житәкчелек һәм коллегиальлек принципларында төзелә.

7.2. Гамәлгә куючы һәм Мәктәпнең мөнәсәбәтләре Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары, әлеге Устав нигезендә жайга салына.

7.3. Мәктәпне гамәлгә куючының вәкаләтләре һәм функцияләре түбәндәгеләр башкара:

- Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы башкарма комитеты (алга таба - башкарма комитет);

- Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районының жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре палатасы (алга таба - Жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре палатасы);

«Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлегенә» муниципаль учреждениесе (алга таба - Мәгариф бүлегенә)

7.4. Башкарма комитет компетенциясенә түбәндәгеләр керә:

- төп гомуми белем бирү программалары буенча һәркем өчен мөмкин булган һәм түләүсез башлангыч гомуми белем, төп гомуми белем, урта гомуми белем бирүне оештыру, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләренә кертелгән белем бирү процессын финанс белән тәмин итү вәкаләтләреннән тыш;

- Мәктәп Уставын раслау (Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр);

- Мәктәпне булдыру, үзгәртеп кору һәм бетерү;

- мәктәп биналарын һәм корылмаларын тәмин итү, янәшәсендәге территорияләргә төзекләндерү;

- Мәктәптә укырга тиешле балаларны исәпкә алу, Яңа Чишмә муниципаль районының билгеле бер территориясен гомуми белем бирү учреждениесенә беркетү.

- Мәктәпне арендага, түләүсез файдалануга, билгеләнгән тәртиптә күчәмсез милекне ташыру нәтижәләрен эксперт бәяли.

7.5. Жир һәм милек мөнәсәбәтләре палатасы компетенциясенә түбәндәгеләр керә:

- даими (вакыты чикләнгән) файдалану хокукында жир кишәрлеге (жир кишәрлекләре) мәктәбен ташыру;

- мәктәпнең күчәмсез мөлкәт белән эш итүен килештерү, шул исәптән чит оешмаларга билгеләнгән тәртиптә түләүсез файдалануга ташыру;

- Мәктәпне Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы муниципаль милкендәге мөлкәт оператив идарәсе хокукында беркетү, шулай ук билгеләнгән тәртиптә, оператив идарәгә беркетелгән мөлкәт билгеләү буенча файдаланылмый яисә файдаланылмый торган артык мөлкәтне тартып алуны башкара.

7.6. Мәгариф бүлегенә компетенциясенә түбәндәгеләр керә:

- мәктәп эшчәнлегенә турында тулы мәгълүмат, хисаплар алу;

- педагогик аттестация үткәргәндә Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгының аттестация комиссиясенә ярдәм күрсәтү;

- мәгариф учреждениесендә капитал ремонт үткәргүгә һәм агымдагы ремонт уздыруга, Мәктәпкә яқын территорияләргә төзекләндерүгә ярдәм итү;

- мәктәпне бетерү яисә үзгәртеп кору вакытында укучыларны башка белем бирү оешмаларына күчәрүне тәмин итү;

- үз компетенциясе чикләрендә гражданның шикаятьләрен һәм мөрәжәгатьләрен карау;

- Мәктәптә туклануны оештыруны координацияләү һәм тикшереп тору;

- өстәмә белем бирүне оештыру.

Мәгариф бүлегенә башкарма комитет органы буларак вәкаләтләре:

- муниципаль учреждение гамәлгә куючысының муниципаль биремне төзү һәм раслау һәм аны финанс белән тәмин итү өлешендә функцияләрен һәм вәкаләтләрен гамәлгә ашырырга;

- Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесенә мәгариф бүлеге компетенциясенә керә торган мәсьәләләр буенча карарлар һәм күрсәтмәләр проектларын кертергә;

- Татарстан Республикасы Яңа Чишмә муниципаль районы Башкарма комитетына Мәктәп төзү һәм бетерү буенча тәкъдимнәр кертергә;

- Мәгариф бүлеге компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча физик һәм юридик затлар белән килешүләр һәм килешүләр төзөргә;

- мәктәп директорыннан мәгълүматны сорарга һәм билгеләнгән тәртиптә алырга;

- ата-аналар (законлы вәкилләр) гаризасы буенча, Алты айдан алдарак һәм 8 яшьтән өлкәнрәк белем алу өчен Мәктәпкә балаларны кабул итүгә рөхсәт бирә;

- мәктәп директорының вәкаләтләрән билгеләргә, күчерергә, туктатырга, директор белән хезмәт килешүе төзөргә һәм туктатырга.

- мәктәпне үстерү программасын килештерә;

- Мәктәп житәкчесенә (шулай ук житәкче вазыйфасына кандидатларның) мәжбүри аттестациясен үткөрү тәртибен һәм срокларын билгели.

7.7. Мәктәпнең турыдан-туры житәкчелеген тиешле аттестация узган директор һәм вәкаләтле орган билгеләгән директор гамәлгә ашыра.

7.8. Директор белән вазыйфага билгеләгәндә хезмәт шартнамәсе төзелә, анда директорның хокуклары, бурычлары һәм җаваплылыгы, аның хезмәте өчен түләү шартлары, хезмәт шартнамәсе срогы, биләгән вазыйфасыннан азат итү шартлары билгеләнә.

7.9. Директор үз вазыйфасыннан гамәлгә куючы тарафыннан Хезмәт кодексы нормалары нигезендә вакытыннан алда азат ителергә мөмкин. Мәктәп директоры белән хезмәт килешүе өзәлгән очракта, аның мәктәп милегә миләкчесе карары буенча гамәлдә булу срогы тәмамланганчыга кадәр, директорның гаепле гамәлләре (гамәл кылмавы) булмаганда, аңа хезмәт килешүе белән билгеләнгән күләмдә хезмәт шартнамәсен вакытыннан алда өзгән өчен компенсация түләнә (РФ ТК 279 нчы маддәсе).

7.10. Мәктәп директоры:

- кануннарда билгеләнгән тәртиптә мөлкәт һәм матди чаралар белән эш итә;

- барлык дәүләт, иҗтимагый һәм башка оешмаларда, учреждениеләрдә, предприятиеләрдә Мәктәпне тәкъдим итә, Мәктәп исемнән ышанычнамәсез эш итә;

- хезмәткәрләргә сайлап ала, эшкә кабул итә, вазыйфаи бурычларын бүләшә, хезмәткәрләргә квалификация дәрәжәсе өчен җаваплы була, хезмәткәрләргә Россия Федерациясе ТК статьялары нигезендә эштән азат итү һәм күчерү;

- мәктәп эшчәнлегенә белән идарә итү структурасын һәм штат расписаниесен билгели;

- һөнәр берлекләре комитеты белән килештереп, эшләр башкару расписаниесен һәм графигын раслый;

- белем бирү программаларын һәм уку курсларының, предметларының, дисциплиналарының (модульләрен) эш программаларын раслый;

- мәктәпнең барлык хезмәткәрләргә һәм укучылары өчен мәжбүри булган боерыклар һәм инструкцияләр чыгара;

- хезмәт законнары нигезендә, профсоюз комитеты белән килештереп, Мәктәп хезмәткәрләргә түләтүгә җайга сала һәм бүләкли;

- Мәктәп исемнән килешүләр төзи;

- мәктәп хезмәткәрләргә аттестациясен оештыра;

- уку йөкләнәшән бүлә, бердәм тариф челтәре һәм аттестация комиссиясе карары нигезендә хезмәт хакы ставкаларын билгели, өстәмә түләүләр һәм башка түләүләр төрләрен, профсоюз комитеты белән килештереп, булган чаралар цикләрендә билгели;

- үзенең уку-тәрбия эше буенча урынбасарлары белән берлектә педагогларның эшчәнлеген тикшереп тора, шул исәптән дәресләргә, уку шөгыльләренә барлык башка төрләрен, тәрбия чараларын карау юлы белән;

- методик берләшмәләр рәисләрен, педагогик совет секретарен билгели;

-гамәлгә куучы компетенциясенә кертелмәгән мәктәпнең агымдагы эшчәнлегенә башка мәсьәләләрен хәл итә.

- директор үз вәкаләтләренә бер өлешен урынбасарларга, шул исәптән үзә булмаганда вакытлыча тапшырырга хокуклы.

7.11. Мәктәп директоры тулы җаваплылыкка ия, шул исәптән «Россия Федерациясендә мәгариф турында» Федераль закон, вазыйфай инструкциялар һәм әлеге Устав нигезендә матди яктан да.

7.12. Мәктәпнең коллегияль идарә органнары: Мәгариф оешмасы хезмәткәрләренә гомуми җыелышы һәм Педагогия советы.

7.13. Хезмәткәрләрнең гомуми җыелышы коллегияль идарәнең даими эшләүче югары органы булып тора һәм вакыты чикләнмәгән эшли. Хезмәткәрләрнең гомуми җыелышында хезмәт килешүләре нигезендә Мәктәптә эшләүче барлык хезмәткәрләр катнаша. Хезмәткәрләрнең гомуми җыелышы кирәк саен, ләкин елга ике тапкыр гына чакырыла.

Хезмәткәрләрнең гомуми җыелышы мәктәп директоры, педагогия советы инициативасы буенча, гомуми җыелышның кимендә дүрттән берә инициативасы белән җыелырга мөмкин.

Хезмәткәрләрнең гомуми җыелышы үз составынан бер уку елына рәис һәм сәркатип сайлап куя.

Хезмәткәрләрнең гомуми җыелышы утырышы, әгәр анда мәктәп хезмәткәрләренә яртысынан артыгы катнашса, тулы хокуклы. Җыелыш карарлары утырышта катнашучы гади күпчелек тавыш бирү юлы белән кабул ителә.

Тавышлар тигез булган очракта, рәис тавышы хәлиткеч булып тора.

Хезмәткәрләрнең гомуми җыелышы компетенциясенә керә:

- мәктәп эшчәнлегенә төп юнәлешләрне билгеләү, аның үсеш перспективаларын; коллектив шартнамә кабул итү, Мәктәпнең эчке хезмәт тәртибе кагыйдәләре;

- хезмәт законнары нормаларын төгәлләштерүче һәм детальләштерүче локаль актлар кабул итү;

хезмәткә түләү һәм хезмәткәрләрне кызыксындыру турында нигезләмәгә керүче хезмәткәрләр эшчәнлегенә критерийларын һәм нәтиҗәләгә күрсәткечләрне билгеләү;

хезмәткәрләрнең вәкилләрен мәктәп органнары һәм комиссияләре итеп сайлау;

- Мәктәптә хезмәт дисциплинасының торышы мәсьәләләре буенча фикер алышу, аны ныгыту буенча тәкъдимнәр эшләү;

Эшчеләрнең гомуми җыелышы тарафыннан үз тикшерүенә кабул ителгән йә аны карау өчен мәктәп директоры тарафыннан чыгарылган мәктәп эшчәнлегенә башка мәсьәләләрен карау.

Хезмәткәрләрнең гамәлдәге законнар нигезендә үз вәкаләтләре чикләрендә кабул ителгән гомуми җыелышы карарлары хезмәт коллективының барлык әгъзалары өчен мәҗбүри булып тора.

7.14. Уку-тәрбия процессын үстерү һәм камилләштерү, педагогик хезмәткәрләрнең һөнәри осталыгын һәм ижади үсешен арттыру максатларында Мәктәптә Педагогик совет - мәктәпнең барлык педагогик хезмәткәрләрен, шул исәптән, бергә эшләүчеләрне берләштерүче коллегияль орган эшли.

Педагогик совет мәгариф процессының төп мәсьәләләрен карау өчен Мәктәп белән идарә итүнең даими эшләүче органы булып тора.

Педагогика советы рәисе һәм секретаре педагогия советы составынан бер уку елына сайлана. Председатель белән секретарь иҗтимагый башлангычларда эшлиләр. Педагогик совет елына дүрт тапкырдан да сирәгрәк җыелмый. Педагогик совет һәм карарларның барышы беркетмә белән рәсмиләштерелә. Педагогик совет карарлары утырышта катнашучыларның күпчелек тавышы белән ачык тавыш бирү юлы белән кабул ителә, тавышлар тигезлеге очрагында рәис тавышы хәлиткеч булып тора.

Мәктәп укытучылары советы компетенциясенә керә:

-мәгариф мәсьәләләре буенча дәүләт сәясәтен гамәлгә ашыру;

-мәктәпнең белем бирү процессын оештыруны камилләштерү;

-Мәктәпнең белем бирү программасын эшләү;

- укучыларның арадаш аттестациясен үткөрү тәртибен билгеләү;
- 9, 11 сыйныфларны тәмамлаучыларның дәүләт (йомгаклау) аттестациясенә кергү турында карар кабул итү;

- укучыларны класстан сыйныфка күчерү турында, бер предмет буенча академик бурычы булган укучыларны кабат укутуга калдыру турында карар кабул итү;

- «Укуда аерым уңышлар өчен» медале белән бүләкләүгә тәкъдим итү турында карар кабул итү;

- мәгариф эчтәлегенә төрле вариантларын тикшерү һәм сайлау: гомуми белем бирүнең федераль дәүләт стандартына туры килә торган программалар, расланган федераль һәм региональ исемлекләрдән дәреслекләр;

- белем бирү процессында файдалануга тәкъдим ителгән (кертелгән) дәреслекләр исемлеген, шулай ук белем бирү процессында файдалануга кертелгән уку пособиеләрен билгеләү;

- 15 яшькә җиткән укучыны мәктәп уставында берничә тапкыр тупас хокук бозган өчен куып чыгару турындагы мәсьәләне хәл итү;

Мәктәпнең уку елына эш планын раслау;

- педагогик хезмәткәрләргә тармак һәм ведомство бүлекләре белән бүләкләүгә тәкъдим итү турында карар;

- педагогик хезмәткәрләргә ижади эзләнүләрен һәм эксперименталь эшен хуплау турында; яңа технологияләр, методикалар, ысуллар һәм алымнар эшләү практикасына кергү хакында карар;

- белем бирү процессын оештыру мәсьәләләре буенча укучыларның ата-аналары (законлы вәкилләре) белән үзара хезмәттәшлеген гәүдәләткән ашыру;

- укучыларны укутуны һәм тәрбияләүне камилләштерү буенча иҗтимагый инициативаларга ярдәм итү;

- мәктәпнең локаль актлары турында фикер алышу һәм кабул итү.

7.15. Мәктәпнең балигъ булмаган балаларының ата-аналары (законлы вәкилләре) фикерен исәпкә алу максатларында һәм аларның хокукларына һәм законлы мәнфәгатьләренә кагылышлы локаль норматив актлар кабул иткәндә, ата-аналар (законлы вәкилләр) инициативасы буенча мәгариф оешмасында Мәктәпнең Ата-аналар комитеты (алга таба - Комитет) эшли.

Комитет составына һәр сыйныф укучыларының ата-аналарынан (законлы вәкилләренән) берәр вәкил керә, вәкилләре ел саен уку елы башында сыйныфларның ата-аналар җыелышларында сайлана. Комитетның вәкәләтләр чоры 1 ел тәшкил итә. Бер үк зат чикләнмәгән санда Комитет әгъзасы булырга мөмкин. Комитетның аның әгъзалары арасынан гади күпчелек тавыш бирү юлы белән сайлап куела торган рәис җитәкли. Комитет утырышлары беркетмәсен алып бару өчен аның әгъзаларынан секретарь сайлана.

Комитет кирәк булган саен җыела, ләкин елына ике тапкырдан да ким түгел. Комитет әгъзалары җәмәгать башлангычларында үз вазыйфаларын башкаралар. Комитетның карарлары гади күпчелек тавыш бирү юлы белән кабул ителә. Комитет карарлары тулы хокуклы булып тора, әгәр аның утырышында составның кимендә өчтән икесе катнашса һәм алар өчен җыелганнарның яртысынан да ким булмаган өлеше тавыш бирсә. Тавышлар саны тигез булганда, хәлиткеч комитет рәисе тавышы була.

Комитет карарлары укучыларның ата-аналары (законлы вәкилләре) өчен дә, педагогик хезмәткәрләр һәм мәктәп администрациясе өчен дә рекомендация характерында. Комитетның карарлары, соңыннан карау нәтиҗәләре турында хәбәр итеп, Мәктәпнең вазыйфаи затлары тарафыннан каралырга тиеш.

Комитет компетенциясенә керә:

- белем бирү процессын оештыру өчен оптималь шартларны тәмин итүгә ярдәм итү;

- укучыларның ата-аналары (законлы вәкилләре) арасында аларның хокуклары һәм бурычлары һәм белем бирү процессында катнашучыларның җаваплылыгы турында аңлату һәм консультация эше уздыру;

-ата-аналар (законлы вәкилләр) өчен семинарлар, тренингләр, консультацияләр уздыру турында тәкъдимнәр кергү, шул исәптән ата-аналарны (законлы вәкилләрне) хокукый агарту максатында;

-Мәктәпнең эш планына, Мәктәпне үстерү программасына тәкъдимнәр кергү;

ата-ана жыелышларында карау өчен темаларга (сорауларга) тәкъдим;

гомуммәктәп чараларын үткәрүдә ярдәм күрсәтү;

-гомуми белем бирү учреждениесе яңа уку елына әзерләүдә катнашу;

Укучыларның туклану сыйфатын оештыру, медицина хезмәте күрсәтү мәктәбе администрациясе белән берлектә тикшереп тору;

-белем бирү процессын гамәлгә ашыруның имин шартларын оештыруда, санитария-гигиена кагыйдәләрен һәм нормаларын үтәүдә катнашу;

-Мәктәп эшчәнлегенең төрле мәсьәләләре буенча укучыларның ата-аналары (законлы вәкилләре) фикерен исәпкә алуны таләп итә торган карарлар кабул итү;

-ташламалы туклану белән тәмин итүгә мохтаж социаль якланмаган балалар исемлекләрен килештерү;

-укучыларның, шулай ук аларның ата-аналарының (законлы вәкилләренең) хокукларына һәм законлы мәнфәгатьләренә кагылышлы Мәктәпнең локаль норматив актлары проектларын килештерү;

- балигъ булмаган укучылар арасында хокук бозуларны, күзәтүчесезлекне һәм сукбайлыкны профилактикалау мәсьәләләре буенча гомуми белем бирү учреждениесенә педагогик коллективы белән хезмәттәшлек итү;

-Мәктәпнең ата-аналар гомуми жыелышында белем бирү мөнәсәбәтләрендә катнашучылар арасында бәхәсләрне жайга салу комиссиясе әгъзаларын сайлау.

7.16.Мәктәптә ирекле нигездә укучы үзидарә органы - Укучылар советы (алга таба - Совет) булдырылган.

Мәктәп Совет вәкилләренә кирәкле мәгълүмат бирә һәм аларны, укучылар мәнфәгатьләренә кагылышлы мәсьәләләр буенча фикер алышканда, идарә органнары утырышларында катнашуга кертә.

Совет вәкилләре катнашырга хокуклы:

- мәктәп укучыларының хокукларына һәм законлы мәнфәгатьләренә кагылышлы локаль норматив актлар проектлары турында фикер алышканда;

- мәгариф мөнәсәбәтләрендә катнашучылар арасында бәхәсләрне жайга салу комиссиясе эшендә:

- балаларның уку дисциплинасын һәм эчке тәртип кагыйдәләрен бозуга бәйле мәсьәләләр буенча кече педагогик советлар уздыруда;

- дәрестән тыш чараларны оештыру мәсьәләләренә кагылышлы идарә карарларын эшләү.

Түбәндәге тәкъдимнәрне кертәргә:

- Советның структурасын, составын һәм эшчәнлеген үзгәртү, камилләштерү;

-укучыларны бүләкләү һәм стимуллаштыру турында.

Совет составына төп һәм урта гомуми белем дәрәжәсендәге сыйныф коллективлары вәкилләре керә, алар сыйныф укучыларының сыйныф жыелышы тарафыннан сыйныфтан 2 кеше вәкиллеге нормасы каршында сайлана. Совет утырышлары кимендә чирек тапкыр уздырыла.

Совет составынан мәктәп президенты сайлана, совет координаторы булып хәлиткеч тавыш хокукына ия һәм Совет секретаре функциясен үтәүче ЗДВР тора.

Совет карарлары, әгәр утырышта Совет составының кимендә өчтән икесе катнашса, тулы хокуклы була. Укучылар советының үз вәкәләтләре чикләрендә кабул ителгән карарлары мәктәп коллективының барлык әгъзалары өчен дә мәжбүри.

7.17 Мәктәп идарәсе хезмәткәрләренә төп формалары түбәндәгеләр:

- Россия Федерациясе Хезмәт кодексында, күмәк шартнамәдә каралган очрактарда хезмәткәрләрнең һөнәри берлеге фикерен исәпкә алу;

- локаль норматив актлар кабул итү мәсьәләләре буенча эш бирүче белән консультацияләр хезмәткәрләренә һөнәри берлеге тарафыннан үткәрелү;

- хезмәткәрләренең мәнфәгатьләренә турыдан-туры кагыла торган мәсьәләләр буенча эш бирүчедән мәгълүмат алу;

-эш бирүче белән мәктәп эше турындагы мәсьәләләр буенча фикер алышу, аны камилләштерү буенча тәкъдимнәр кертү;

-мәктәпнең социаль-икътисадый үсеш планнары хезмәткәрләренең һөнәри берлеге тарафыннан фикер алышу;

- күмәк шартнамәләрне эшләүдә һәм кабул итүдә катнашу;

-Россия Федерациясе Хезмәт кодексында, башка федераль законнарда, әлеге Устав, коллектив шартнамәдә, локаль норматив актларда билгеләнгән башка рәвешләр.

7.18. Хезмәткәрләренең һөнәри берлеге эш бирүчедән түбәндәге мәсьәләләр буенча мәгълүмат алырга хокуклы:

- мәктәпне үзгәртеп оештыру яки бетерү;

- хезмәткәрләренең хезмәт шартларын үзгәртүгә китерерлек технологик үзгәрешләр кертү;

- хезмәткәрләрне әзерләү һәм аларга өстәмә һөнәри белем биру;

- Россия Федерациясе Хезмәт кодексында, башка федераль законнарда, әлеге Устав, коллектив шартнамәдә, локаль норматив актларда каралган башка мәсьәләләр буенча.

Хезмәткәрләренең һөнәри берлеге шулай ук бу мәсьәләләр буенча Мәктәп идарәсе органнарына тиешле тәкъдимнәр кертәргә һәм аларны караганда күрсәтелгән органнар утырышларында катнашырга хокуклы.

8 бүлек. МӘКТӘПНЕң МӨЛКӘТЕ ҺӘМ ФИНАНС-ХУҖАЛЫК ЭШЧӘНЛЕГЕ

8.1.Мәктәпнең исеме Яңа Чишмә муниципаль районының муниципаль милкендә һәм Милекчелекнең оператив идарә итү хокукында Мәктәпкә беркетелә.

8.2. Мәктәпнең устав бурычларын үтәү өчен кирәкле жир кишәрлекләре аңа даими (вакыты чикләнмәгән) файдалану хокукында бирелә.

8.3. Үзенә беркетелгән мөлкәткә карата мәктәп кануннарда билгеләнгән чикләрдә аларга ия булу, алардан файдалану һәм эш итү хокукларын гамәлгә ашыра.

Мәктәп үзенә беркетелгән милекне һәм үзенә Учредитель бүлеп биргән акчага сатып алынган мөлкәтне әлеге Уставта чагылдырылган эшчәнлек максатлары һәм төрләре өчен генә файдалана.

8.4. Мәктәп, Милекченең ризалыгынан башка, үзенә карата милекче тарафыннан беркетелгән яисә Школа тарафыннан сатып алынган аеруча кыйммәтле күчемле мөлкәт белән, шулай ук күчемсез мөлкәт сатып алуга гамәлгә куючы тарафыннан бүлеп бирелгән акчалар исәбеннән эш итәргә хокуксыз.

8.5. Милек белән оператив идарә итү хокукындагы калганнарда Мәктәп, әгәр Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары белән башкасы билгеләнмәгән булса, мөстәкыйль рәвештә эш итәргә хокуклы.

8.6. Мәктәпнең мөлкәте һәм акчалары аның балансында чагыла һәм Устав билгеләгән максатларга ирешү өчен кулланыла.

Мәктәпкә беркетелгән яисә аны гамәлгә куючыга әлеге мөлкәтне сатып алуга бүлеп бирелгән акчалар исәбеннән сатып алынган күчемсез мөлкәт, шулай ук Мәктәп янындагы аеруча кыйммәтле күчемле мөлкәт аерымланган исәпкә алынырга тиеш.

8.7.Мәктәп Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы, әлеге Устав тарафыннан билгеләнгән чикләрдә финанс-хуҗалык эшчәнлеген гамәлгә ашыра.

8.7.1 Мәктәп эшчәнлеген финанс белән тәмин итү чыганагы түбәндәгеләр:

-муниципаль биремне үтәүне финанс белән тәмин итүгә, муниципаль хезмәтләр күрсәтүгә, эшләр башкаруга бәйле максатларга Татарстан Республикасы бюджетыннан субсидияләр;

тиешле финанс елына бюджет турында Татарстан Республикасы Законы нигезендә муниципаль хезмәтләр күрсәтүгә муниципаль биремне үтәүне финанс белән тәмин итүгә бәйле булмаган максатларга (максатчан субсидияләр) бирелгән субсидияләр;

- Яңа Чишмә муниципаль районы бюджеты чаралары;

- керем китерә торган эшчәнлектән алынган акчалар;

- бюджеттан тыш чыганақлардан алынган грантлар рәвешендә;
- юридик һәм (яисә) физик затлардан, шул исәптән чит илләрдән алына торган ирекле иганәләр һәм максатчан кертемнәр;

Канун белән тыелмаган башка кертемнәр.

8.7.2. Мәктәп мөлкәтен формалаштыру чыганақлары түбәндәгеләр:

- оператив идарә итү хокукында Мәктәпкә беркетелгән мөлкәт;
- Школа үзенә әлеге мөлкәтне сатып алуға Учредитель бүлеп биргән акчалар исәбеннән сатып алган мөлкәтне;
- керем китерә торган эшчәнлектән алынган керемнәр хисабына Школа сатып алган мөлкәт.

8.8. Мәктәп Федераль казначылыкның территориаль органнарында, Татарстан Республикасының финанс органнарында тиешенчә шәхси счетлар ачарға хокуклы.

8.9. Мәктәп муниципаль ихтыяжларын тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алуны гамәлгә ашыру гамәлдәге законнарда каралган тәртиптә башкарыла.

8.10. Мәктәп Милекче каршында Мәктәпкә беркетелгән милекне саклау һәм нәтижәле файдалану өчен җаваплылык тота.

8.11. Мәктәп оператив идарә итү хокукында беркетелгән мөлкәттән нәтижәле файдаланырга, аның сакланышын һәм тиешле исәбен тәмин итәргә, аның техник торышының начараюына юл куймаска, нормаль тузуга һәм форс-мажор хәлләргә бәйле очрақлардан тыш, мөлкәтне ағымдагы һәм капитал ремонтларга, очрақлы рәвештә һәлак булу, мөлкәтне бозу куркынычы янарға тиеш.

8.12. Мәктәп федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә хужалык һәм башка эшчәнлек нәтижәләре турында салым исәбен, бухгалтерлык исәбен һәм статистик хисаплылыкны алып бара.

8.13. Мәктәп муниципаль биремән үтәүне финанс белән тәмин итү муниципаль биремне үтәүне финанс белән тәмин итүгә Татарстан Республикасы бюджетыннан субсидияләр рәвешендә гамәлгә ашырыла.

Муниципаль биремне үтәүгә бирелгән субсидия күләме кимү аны үтәү срогы дәвамында бары тик муниципаль бирем үзгәргәндә генә гамәлгә ашырыла.

8.14. Күчәмсез мөлкәтне гамәлгә куючы һәм аеруча кыйммәтле күчәмле мөлкәтне гамәлгә куючы Школа ризалыгы белән арендага тапшырган очрақта, гамәлгә куючы тарафыннан мондый мөлкәтне сатып алуға бүлеп бирелгән акчалар хисабына Школа тарафыннан беркетелгән яисә сатып алынган Школа милкен гамәлгә куючы тарафыннан мондый мөлкәтнең эчтәлеген финанс белән тәмин итү гамәлгә ашырылмый.

9 бүлек. МӘКТӘП УСТАВЫН РАСЛАУ, АҢА ҮЗГӘРЕШЛӘР КЕРТҮ

9.1. Мәктәп Уставын раслау Яңа Чишмә муниципаль районы жирле үзидарә органы билгеләгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

9.2. Мәктәп Уставын яңа редакциядә әзерләгән очрақларда, аңа үзгәрешләр кертү Учредительгә раслану өчен тапшырыла.

9.3. Мәктәп Уставын раслау турындагы карар Уставның яңа редакциясе законнарда билгеләнгән тәртиптә килештерелгән рәвештә гамәлгә куючы тарафыннан кабул ителә.

9.4. Мәктәп уставы, аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр милекче белән килештерелергә тиеш.

9.5. Гамәлгә куючы тарафыннан расланган Уставның яңа редакциясе салым органында Мәктәп урнашкан урында теркәлергә тиеш.

9.6. Мәктәп Уставын дәүләт теркәвенә алганнан соң, Уставның яңа редакциясе законда билгеләнгән тәртиптә Мәктәп, ун эш көненнән дә соңга калмыйча, гамәлгә куючыга һәм милекчегә түбәндәге документларның күчәрмәләрен тапшыра:

9.6.1. Дәүләт теркәве турында тамга белән Устав (уставның яңа редакциясе);

9.6.2. Юридик затларның бердәм дәүләт реестрын теркәү кәгазе;

9.7. Мәктәптә хезмәткәрләргә һәм укучыларга Устав, Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр проекты белән танышу һәм аңа тәкъдимнәр керту өчен барлык шартлар тудырылырга тиеш.

10 бүлек. МӘКТӘП ЭШЧӘНЛЕГЕН ТУКТАТУ, ҮЗГӘРТЕП КОРУ ҺӘМ ТУКТАТУ ТӘРТИБЕ

10.1. Мәктәп төрен үзгәртеп кору, бетерү һәм үзгәртү гамәлгә куючы тарафыннан Россия Федерациясе Граждан кодексы, федераль һәм республика законнары таләпләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

10.2. Мәктәп төрен үзгәртеп оештыру, бетерү һәм үзгәртү турындагы карар гамәлгә куючының функцияләрен һәм вәкаләтләрен гамәлгә ашыручы орган тарафыннан кабул ителә.

10.3. Мәктәпне үзгәртеп оештыру яки бетерү турында Учредитель тарафыннан карар кабул итү мондый карарның нәтижәләрен бәяләү буенча комиссиянең уңай бәяләмәсе нигезендә рөхсәт ителә.

Мәктәпне үзгәртеп оештыру яки бетерү турында карар кабул итү Яңа Чишмә авыл жирилегендә яшәүчеләрнең фикерен исәпкә алмыйча рөхсәт ителми.

10.4. Мәктәпне үзгәртеп кору кушылу, кушу, үзгәртеп кору, бүлү яки бүлеп бирү рәвешендә гамәлгә ашырылырга мөмкин.

10.5. Мәктәп төрен үзгәртү аны үзгәртеп кору булмый.

Казна яисә автоном учреждение төзү максатларында Мәктәп төрен үзгәртү аның үзе йә гамәлгә куючы тарафыннан башлап жибәрелә һәм гамәлгә куючы карары буенча гамәлгә ашырыла.

10.8. Мәктәп бетерелергә мөмкин:

10.8.1. Гамәлгә куючы карары буенча;

10.8.2. Суд карары буенча, эшчәнлекне тиешле лицензиясез гамәлгә ашырган очракта яисә закон белән тыелган эшчәнлектән башка нигезләрдә мәктәпнең устав максатларына туры килми торган эшчәнлек башкарылган очракта.

10.9. Мәктәпне гамәлгә куючы ликвидация комиссиясе составын раслый, Россия Федерациясе Граждан кодексы һәм Мәктәпне бетерү турындагы хокукый акт нигезендә бетерү тәртибен һәм срокларын билгели. ликвидация комиссиясе билгеләгән вакыттан алып, аңа Мәктәп эшләре белән идарә итү вәкаләтләре күчә.

10.10. Мәктәпнең күчемсез һәм хәрәкәтчән милеге Милеккә ликвидация комиссиясе тарафыннан тапшырыла.

10.11. Юридик затларның бердәм дәүләт реестрына кертелгән вакыттан алып мәктәп үз эшчәнлеген туктаткан (үзгәртеп оештырылган яки бетерелгән) дип санала.

10.12. Мәктәпне гамәлгә куючы ябылган яки үзгәртеп оештырылган очракта калган укучыларның контингентын тәмамлау өчен шартлар тудыру буенча кирәкле чаралар күрә.

10.13. Мәктәпне юкка чыгарганда һәм үзгәртеп корганда аның барлык хезмәткәрләренә аларның Россия Федерациясе законнары нигезендә каралган хокукларын үтәү гарантияләнгән.

11 бүлек. МӘКТӘПНЕҢ ЛОКАЛЬ НОРМАТИВ АКТЛАРЫ

11.1. Мәктәп белем бирү мөнәсәбәтләрен һәм башка эшчәнлекне жайга сала торган нормаларны үз компетенциясе чикләрендә гамәлдәге законнар нигезендә гамәлгә ашыра торган локаль норматив актлар (алга таба - ЛНА) кабул итә.

11.2. Мәктәпнең локаль актлары әлеге Уставка каршы килә алмый.

11.3. ЛНА билгеләгән нормалар (кагыйдәләр) Мәктәп эчендә белем бирү, житештерү, идарә итү, финанс, кадрлар һәм башка функциональ эшчәнлекне жайга салу өчен билгеләнгән.

11.4. ЛНА проектлары Мәктәп директоры, мәктәп директоры урынбасарлары карары буенча эшләнә. ЛНА эшләү турындагы тәкъдимнәр мәгариф мөнәсәбәтләренең теләсә кайсы катнашучысы тарафыннан кертелергә мөмкин.

11.5. ЛНА хезмәт мөнәсәбәтләрен, мәктәп хезмәткәрләренең хокукларын һәм бурычларын регламентлаучы беренчел профсоюз оешмасының (алга таба - профсоюз) профсоюз комитетына килештерүгә тапшырыла.

11.6. ЛНА Укучыларның, шулай ук аларның ата-аналарының (законлы вәкилләренә) хокукларына һәм законлы мәнфәгатьләренә кагыла торган мәктәпләр Родительләр комитеты һәм Совет утырышында кабул ителә. Мәктәп хезмәткәрләренең гомуми жыелышы тарафыннан хезмәт хокукы нормаларын үз эченә алган һәм Мәктәп хезмәткәрләренең хокукларын регламентлаучы ЛНА кабул ителә.

Мәктәпнең педагогик советы тарафыннан белем бирү мөнәсәбәтләрен җайга сала торган нормаларны үз эченә алган ЛНА кабул ителә.

11.7. Кабул ителгән ЛНА аларга тәртип номеры бирелергә тиеш.

11.8. Мәктәп директоры ЛНА ЛНА тарафыннан раслануы турында боерыкны бастырып чыгару юлы белән расланды.

11.9. ЛНА Мәктәп Интернет челтәрендә Мәктәпнең рәсми сайтында урнаштырыла.

11.10. Мәктәп укучыларының яисә хезмәткәрләренең белеме турындагы законнарда, хезмәт законнарында билгеләнгән нигезләмәләр белән чагыштырганда хәлен начарайта торган локаль норматив актлар нормалары йә билгеләнгән тәртипне бозып кабул ителгән, кулланылмый һәм юкка чыгарылырга тиеш.

11.11. Локаль норматив актлар яна ЛНА редакциясен тулы күләмдә кабул итү юлы белән генә үзгәртелергә һәм өстәлергә мөмкин.

11.12.

14 нче бүлек. МӘКТӘПНЕҢ ХАЛЫКАРА ЭШЧӘНЛЕГЕ

14.1. Мәктәп Россия Федерациясе законнары һәм Россия Федерациясе халыкара килешүләре нигезендә мәгариф, фән һәм башка эшчәнлек өлкәсендә халыкара хезмәттәшлекне гамәлгә ашырырга хокуклы.

Мәктәпнең халыкара хезмәттәшлеге шулай ук чит ил физик һәм (яисә) юридик затлары белән төзелгән шартнамәләр нигезендә гамәлгә ашырыла.